

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ תצוה ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד | הגשמיות מעוררת
מלראות בטוב ה'
מילתא חדת"א

יב | זהב טהור
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יא | קיום המצוות
בהתלהבות
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובהרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אור לשמים | עננה יתרה היא הדרך הנכונה והאמתית בעבודת ה' 1
תפארת עזיאל | התאוות מכסות את ההתקרבות לבורא יתברך 1
תורת אבות | על ידי שמשבר הקלפה זוכה לתענוג נפלא בעבודה 1
קדשת לוי | יש ללמד קל וחמר מהתאוות 1
אור החיים | אין משה חפץ לגאל עם בטלנים מן התורה 1
מאור עינים | התורה היא שרש כל נשמות ישראל ועל ידה נקשרים ומתאחדים
 בהש"ת 1
ישור דברי אמת | התורה מגלה בלבות ישראל את הבורא יתברך 1
אגרא דכלה | ללא התורה אי אפשר להגיע להשגות שכליות 1
אמונת ישראל | תפלה ובכיה היא סגלה נפלאה לזכות להשגת הבורא 1
בית ועד לחכמים | תועלת חרון בית המקדש בכל דור ודור 2
בנין דוד | נתמנה אהרן לכהנה בשל סרובו של משה ללכת בשליחותו של ה'
 למצרים 2
אדרת אליהו | יחשב האדם בעניני עבודת השי"ת יומם ולילה כפי שמהרהר
 בעסקי גופו וממונו 2
לקוטי רבי"י | שמות השבטים הם הזכרון של בני ישראל 2
תורת משה | פה הנעשה בסיס לדבר האסור אין תפלותיו עולות לרצון 2
מקרי דרדקי | קבלת התפלות על ידי שמירת הלשון מעברת לשון הרע 2
חפץ חיים על התורה | על ידי למוד התורה והשתיקה בשעות הפנאי מתקבלים
 למעלה קול התורה והתפלה 2
קרן לדוד | על ידי למוד והחזקת התורה מתקבלת התפלה לרצון 2
ראשית חכמה | תפלות הראשונים היו נשמעות מייד למעלה בשמים מפני טהרת
 לשונם 2
שני לוחות הברית | פהבאת דורון למלך בכלי מאוס 2
דברי חכמים | פגמי הלשון מבלבלים את האדם בתפלתו במחשבות זרות 2
מעשי צדיקים 2
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה 2
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד 2

אוצר פניני החסידות
באר מים חיים | על האדם להבעיר לבו בשלהבת להבת אש בעת גשתו לקיים
 המצוות . . . . . א
קהלת משה | פשהאדם חזק פחומה ומתלהב בחמימות ובאש קודש העבודות
 נחלקת על לבו . . . . . א
שפת אמת | תפלה מתוך שמחה והתלהבות מעוררת הפונה . . . . . א
קדשת יום טוב | התעוררות חיצונית מעוררת התעוררות פנימית . . . . . א
בינת ישראל | אם התפלה בקול ורעש גדול היא כדי לעורר עצמו לתפלה ותשובה
 הדבר נבחר | אם מתפלל ברעש גדול וכונתו לפניות אין תפלתו מרצה . . . . . ב
אמרי יהודה | דבר שבקדשה צריך להאמר בקול רעש גדול . . . . . ב
בינת משה | הכנה וגישוה ראויה לעמוד בתפלה ולדבר לה' בלשון נוכח . . . . . ב
חנם סופר | כאשר האדם מכיר בחכמה הסמונה בלבו ביכלתו להוציאה מהפח
 אל הפעל . . . . . ב
פתוחי חותם | חשיבות שמירת הפה ומעלת השתיקה . . . . . ב
פתוחי חותם | כל פרושי התורה והחדושים נתנו למשה . . . . . ג
תורה אור | ציץ מלשון 'הארת אור וזיו' - הארת אהבה לנשמות ישראל על
 ידי אהרן הכהן . . . . . ג
לקוטי שיחות | בכל אדם מישאל יש את בחינת המקדש וכליו . . . . . ד
תורת חיים | פורים קטן כיום כפור קטן . . . . . ה
אמרי יוסף | בפורים קטן מאיר הארה מועטת עוד קדם ההארה הגדולה של
 הארת יום הפורים בעצמו | באור הענין על פי מעשה שהיה . . . . . ה
אור יצחק | אמונה השלמה היא להאמין שהקב"ה משפיע לנו ברב טובו בכל
 עת ורגע . . . . . ה
אור החיים | על ידי היסורים מתקרבים הנצוצות שפגמו על ידי האדם . . . . . ה
שפתי צדיק | פלא היאר כתפי האבן עזרא החזיקו מעמד מגדל היראת שמים
 שהיה בו . . . . . ה
אמת לעקב | בכל תנועה שהאדם עושה בכחו לנענע את כל העולם . . . . . ו
אמרי אמת | כל השבעים שנה על האדם להתניגע לזכר על מה נשלח לעולם ו

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת תצוה

תפלה וקיום המצוות בהתלהבות

באר מים חיים

רבי חיים משפירא ז"ל
על האדם להבעיר לבו בשלהבת להבת
אש בעת גשתו לקיים המצוות

אמר הפתוח פאן ובהעלות אהרן את הנרות
בין הערבים' (ל ט), ורשם בראשי
תבות אהב'ה, להעיד על אהרן קדוש ה'
שפל פה הנה מדליק והולך בשלהבת להבת
אש לבבו לעורר אהבה וחבה בכשרון
המעשה ביחוד לשם ה', עד אשר גרם
במעשיו שאור העליון נתעורר נגדו באהבה
וחבה עצומה, ושניהם נתיחדו באהבה,
אורו שהעלה, עם אור העליון, עד אשר
היו לאחד, וזה מורה על עשותו המצוה
באמת לאמתו וכו'.

שככל המצוות - אם אדם משמר את
גורו של הקדוש ברוך הוא אשר
בלבו להדליקו ולהעלות הלהב בעשותו
אחת ממצוות ה', פי הלא כל ישראל
מוכנים לאהבה את ה', שהרי נשמתו הוא
חלק אלה ממעל.

והנשמה היא הנקראת נר, כמו שכתוב
(משלי כ טו) 'נר ה' נשמת אדם',
לפי שהיא הולקת ומתלהבת אל ה' לשוב
אל חיק אביה כבראשונה, רק שהאדם
צריך להדליקה ולהעלות הלהב מאליה.
כי הרי אם נעמד תבה מלא נרות שלמים
שאינם בוערים בפית, הנה יהיה בפית
הזה חשף אפלה אף שעומדים בו כמה
נרות, ואם יקח נר אחד וינדלקנו יאיר את
הפית כלה.

כך הנשמה הנקראת נר, לצד שהיא מנחת
בגוף העכור הרי היא ככובי שצריך
האדם להדליקה ולהבעיר בה את האור,
וכן כל המצוות נקראים נרות, כמאמר
הכתוב (שם ו ט) 'פי נר מצוה' וגו', אבל
האדם צריך להדליקן שיעלו לה' אלהיהם
בלהב העולה מלב איש.

ואם האדם משמר את גורו של הקדוש
ברוך הוא, לעשות כל המצוות בנר
ה' נשמת אדם ובנר מצוה, אז יאיר לנגדו
אור בהיר בשחקים, ואור שלמטה מתיחד
ומתדבק באור שלמעלה, ונעשה בחינת
'ואהבת', שתי פעמים אור, בבחינת אהבה
לאחד:

קהלת משה

רבי משה מקורניץ ז"ל
כשהאדם חזק בחומה ומתלהב בחמימות
ובאש קודש העבדות נחנקת על לבו

ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו
פתוחי חתם קדש לה' (כח לח).
חות"ם הוא אותיות חומ"ת, גם הוא לשון
חמימות והתלהבות, רוצה לומר שצריך
העובד להיות חזק בחומה בעבדות, גם
צריך להתלהב בגדל החמימות ובאש
קדישין לעבודת השם תברוך, ואז נעשה
צרוף חות"ם, שנחנק העבדות על לבו
כחותם.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

ושעור הכתוב הוא פה. ועשית ציץ הוא
לשון הסתכלות, מלשון 'מצייץ
מן הרפים' (שה"ש ב ט), כלומר אף על פי
שהסתכלות בהבורא ברוך הוא הוא טוב
מאד, עם כל זה זה טהור, יראה להיות
זהב טהור מכל סיג ופגם, ואז ופתחת עליו
פתוחי חותם - פנ"ל שתהיה חזק בחומה
בגדל ההתלהבות וחמימות בעבודתו תברוך
שמו, ויהיה נעשה צרוף חותם פנ"ל.

ובזה יהיה קודש לה' קודש הוא לשון
הזמנה, והנה הוא שם הרחמים,
כלומר שבוה יעשה הזמנה להרחמים
שיבואו עלינו כמו בעת מרדכי ואסתר
הופיע גדל הרחמים לאבותינו, ובימי מור
והדס הושעת בניך כמו כן תופיע עלינו
גדל רחמיך המרבים ותושיענו מכל הקמים
עלינו ועל כל ישראל עמך בכל מקומות
מושבותיהם, אמן כן יהי רצון:

שפת אמת

רבי משה שרנא פייבוש מברע"א ז"ל
הפלה מתוך שמחה והתלהבות מעוררת
הכונה

והיה פי ראשו בתוכו וכו' (כח לח). יש
לומר דהתורה הקדושה מורה לנו
דרך התפלה, כי נודע ומבאר גדל העון
של תפלה בלא פונת הלב, ועל זה התרעם
הקדוש ברוך הוא (ישעיה כט יא) 'בפיו ובשפתיו
כבודו ובלבו רחם ממני'. והעקר לראות
להכניס מחשבתו וראשו אל דברי פיו בעת
התפלה, שלא יהיה אחד בפיה ואחד בלב.
והעצה לזה הוא, המתפלל בהתלהבות
ובשמחה אז מקשר ראשו
ומחשבתו לפיו, מה שאין כן המתפלל

מתוך מרה שחורה אז תפלתו רק מהשפה
ולחוצו. ונודע אמרם ו"ל (כ"ד מב א) אין
והיה אלא שמחה.

וזה ויהיה פי ראשו בתוכו, על ידי והיה
שרומז על שמחה, כשמתפלל
בהתלהבות ושמחה אז פי ראשו בתוכו,
מקשר ראשו ומחשבתו לפיו להתפלל
בכונה, ועל ידי זה תפלתו נשמעת, וזה
שפ"ס (פסוק לה) 'ונשמע קולו בבאו את
הקדש':

קדשת יום טוב

רבי חנניה יום טוב ליפא מסיגעט ז"ל
התעוררות חיצונית מעוררת התעוררות
פנימית

וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש
אותם לכהן לי לקח פר וגו' (כט א).
וזה לדין ככפל לשון 'לקדש אותם לכהן
לי', והנה די לומר לקדש אותם, או לכהן
אותם לי. ובמדרש (שמו"ר לח א) ה"א הוא
דכתיב (תהלים קיא ב) 'גדלים מעשי ד' דרושים
לכל חפציהם'.

ונראה לפרש בזה, כי עקר עבודת האדם
הנרצה להבורא ברוך הוא הוא
חפץ הלב, כאומרם (סנהדרין קו:) וחתמא
לפא בעי, והלב מעורר את איברים החיצונים
להוציא את אשר בלבבו מפתח אל הפעל
במעשה.

אמנם מי שלא הגיע עוד לזה, אזי צריך
לעשות מה שבידו במעשה לעורר
הלב בתנועה פנימית, כי הלב נתפעל אחר
המעשה, וזה כמו ענן כפיה ובעל כרחו,
כי הלב נתפעל בעל כרחו על ידי מעשה
איברים החיצונים.

וכמו כן בענין התפלה, כי מי שהוא
במדרגה אשר הלב מעורר את
האיברים, אם כן יכול להתפלל על דרך
הנאמר 'רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע'
(שמואל א' א יא), כי עקרית העבודה היא
בלב.

לא כן האיש אשר לא הגיע עוד להתעוררות
הלב מעצמו, צריך לעשות מה שבידו
וביכולתו לעורר באיברים החיצוניים את
תשוקת הלב, ולעבד בכל כחו להשלים
על ידי איברים החיצונים, ואחרי זה יתעורר
הלב ממילא ויגיע לעקרית העבודה חפץ
הלב ותשוקת הנשמה וכו'.

הרמז בפסוק

והנה רש"י פָּרַשׁ על לקח פר אחד בן בקר - לכפרת חטא העגל, ואם בן כשהיו צריכין לעשות תקון על חטא העגל, לא היה אז במדרגה הגדולה אשר הלב תעורר מעצמו בלי התעוררות איברים החיצוניים, כי מקדם היו צריכין לתקן את חטא הנ"ל, וזה הדבר אשר 'מעשה' דייקא, הינו עשיה החיצונית לעורר כל האיברים מקדם עד שיתעורר הלב, וזה מפני 'לקח פר בן בקר', שהיו צריכין מקדם לתקן את החטא העגל ואחר כך יכולין לבוא לתשובת ותפץ הלב מעצמו.

וזהו שאמר הכתוב וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם, הינו כי מתחלה צריכין לקדש עצמם בכל האיברים שבהם, ולעשות כל מה שבידם לעורר את פלם ולעבד בעבודה בכל גופו ונפשו, ואחר כך יהיה 'לכהן לי', שיגיעו לזה:

בינת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

אם התפלה בקול ורעש גדול היא כדי לעורר עצמו לתפלה ותשובה הדבר נכחד | אם מתפלל ברעש גדול וכונתו לפניות אין תפלתו מרצה

באמת בכל עניני עבודה בתורה ובתפלה, ובהקרכת הקרבנות, העקר הוא המחשבה, ואם האדם לומד ומתפלל בקול

רעש גדול ויש לו פניה ומחשבה וזה, עבודתו פגול לא ירצה.

אך אם הפונה בהרעשת הקול היא פרי לעורר את עצמו על חשבון נפשו ולבוא על ידי זה לתשובה ולטהרת הלב לרצון ד', אז גם זה טוב.

מעשה בכפרי שבא ליוה"כ לעיר וחפץ לבכות כמו כלם ולבסוף התעורר לתשובה

כמו שספר הקדוש מראדושיץ זי"ע, מעשה בכפרי אחד שבא על יום הכפורים העירה, וראה שבית הכנסת מלא אנשים והם בוכים ומתפללים, ורצה גם בן לבכות ולהתפלל, ולא יכול כי היה ביתו מלא כל טוב ולא חסר לו מאומה.

ונזכר כי יש לו בביתו קבה שמנה ושכח להניחה במרתף ובודאי תתקלקל, והתחיל לבכות על הקבה, וכשהתחיל לבכות נתעורר לבו לשוב על חטאיו ובכה במשך כל יום הכפורים על תקון נפשו.

והיוצא לנו מזה, שאפשר על ידי עשיה פשוטה בלי פונה נשגבה להגיע למדרגה רמה ולתקן את נפשו. אבל מי שעבודתו היא במחשבת פסול ליוה"כ וכיוצא בזה, עבודתו פגול לא ירצה.

אם מגיע אחרי התפלה למדרגת ענוה אות הוא שהיתה כונתו לשם שמים

והבחינה לזה היא כך, אם למשל אדם לומד ומתפלל, ואחר כך לבו

נדפא ונשבר בהכנעה וענוה, זהו סימן טהרה, ויגיע על ידי עבודה זו לשלמותו, ואם אחר עבודתו בתורה ותפלה הוא מתהדר ומתגאה וחושב לעצמו - הנה ברוך ה' למדתי היום, התפללתי היום, זהו פגול ותעוב לפני המקום (ד"ה זה הרב):

אמרי יהודה

רבי יהודה ליבוש מבערזאן זיע"א

דבר שבקדשה צריך להאמר בקול רעש גדול

ונשמע קולו בכאו אל הקדש (כח לה). במסורה: קולו. כל אורייתא חסרים בר ונשמע קולו בכאו אל הקדש מלא ו'.

אפשר לומר על פי דאיתא בכתב יד אבי אדוני מורי ורבי ו"ל, ברעש גדול מתנשאים (תפילת יוצר) - רעש גדול גימטריא תרי"ג, שכל התרי"ג מצות צריכין להיות ברעש גדול, עד כאן.

וכמו כן פשטמבר אדם דברי קדש תורה ותפלה וכדומה צריך להיות בקול גדול שהוא קול מלא מה שאין בן שאר קולות בדברי חול.

וזה פרוש המסורה כל הקולות חסרים בר ונשמע קולו בכאו אל הקדש - הינו לדבר דבר שבקדשה זה צריך להיות בקול מלא. והבן:

פרשת תצוה

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

כאשר האדם מכיר בחכמה הטמונה בלבו ביכלתו להוציאה מהכח אל הפעל

ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה. ירצה, כמו שפכת חובת הלכות (הקדמה), שבלבות האנשים חכמה נטועה, אם יבוא מי שיעוררם על זה יוציא המטמון ההוא ויגלה לעין כל, ואם לאו יהיה נעלם ירקב.

והכי נמי אמר השם יתברך למשה רבנו עליו השלום, להיות כי הוא יתברך מלא אותם חכמת לב, וצריכים למי שיעורר אותם ויודיעם זה פרי להוציא חכמתם התקוע בכת אל הפעל.

לזה אמר ואתה תדבר אל כל חכמי לב, ומה תדבר אליהם, אשר מלאתיו רוח חכמה, זה בעצמו הוא הדבור, אשר תדבר

ואתה תצוה את בני ישראל (כו ב)

בינת משה

רבי משה אלנקים בריעה מקוזניץ זיע"א

הכנה וגישה ראויה לעמד בתפלה ולדבר לה' בלשון נוכח

אמר מורי קמי זקני הקדוש מורי ורבי מורנו הרב ליב כהן זצ"ל על פסוק ואתה תצוה את בני ישראל, רצה לומר שתצוה את בני ישראל בגשתם להתפלל לומר ברוך אתה כמדבר אל אחיו ואל רעהו הרגיל עמו, תצוה אותם שיפושפשו מעשיהם לראות אם יש להם אתה, שכחות והפירה עמו לדבר עמו בנוכח 'אתה' (לחנוכה):

ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כח א)

ותודיעם שהם מלאים רוח חכמה, ועל ידי זה, בזאת ההודעה יעשו את בגדי אהרן, כי יעוררו להוציאם אל הפעל:

ועשו את האפר זהב תכלת וארנמן תולעת שני ושש משור מעשה חשב. שתי כתפת הכרת יהיה לו אל שני קצותיו וחקר (כח

(1-1)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

חשיבות שמירת הפה ומעלת השתיקה

אפשר לרמז הפסוקים האלה על הפה, דצריך האדם לשמרו שמירה גדולה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג-יד) מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מרע וגו', הרי ראיה דחיי האדם תלויים בפיו.

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחי צבי זיע"א

כל פרושי התורה והחידושים נתנו למשה

אפשר לרמוז, דידוע דשתי תורות הם, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, וכלם בכללותם ובפרושיהם וכל מה שנתחדש ועתיד להתחדש, הכל נתן למשה מסיני.

והנה מהראוי, פיון שהכל נתן למשה בסיני, הנה לו לכתב הכל. אמנם רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, כדי שכל אחד יטרח להוציא לאור מה שהשיגה נשמתו, כדי לזכות, אבל באמת הכל נתן למשה בסיני.

והנה המשנה היא פרוש תורה שבכתב, והגמרא היא פרוש המשנה, והם ששה סדרי משנה וששה סדרי גמרא.

לכל אדם יש חלק בתורה וכשמחדשו נקרא על שמו

וזהו פונת הפסוקים, ולקחת את שתי אבני שהם, הם שתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, הם ופרושיהם, ד'את' לרבות פרושיהם. והכל הוא הרי מסור לה, וזה רמז במלת שהם, אותיות 'משה', דכל הפרושים נמסרו למשה, לפיכך 'אבני שהם' קרינו בה שפיר 'אבני משה'.

ואף על גב דהכל נמסר לה, אפלו הכי ופתחת עליהם שמות בני ישראל, דרצייתי לזכות את ישראל, וכל אחד יחדש מה שהשיגה ידו, ויכתב על שמו כדי לזכות בו, בין בתורה שבכתב בין בתורה שבעל פה.

ותרע, שששה משמתם, שהם התנאים שהוציאו ששה סדרי משנה, הם מפרשים תורה שבכתב, וזהו על האבן האחת. ואת שמות הששה הנותרים, שהם האמוראים שקמו אחריהם, הם מפרשים תורה שבעל פה, וזהו על האבן השנית, וכל דבריהם כתולדתם פאשר מסרתי לה, וכל זה כדי לזכות את ישראל בכללותם ויהיה להם חלק בתורה:

ועשית ציץ זהב טהור (כח לו)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

'ציץ' מלשון 'הארת אור וזיו' - הארת אהבה לנשמות ישראל על ידי אהבה הפנה

הנה 'ציץ' הוא מלשון 'ציץ נורו' (תהלים קלב יח), 'מציץ מן החרפים' (שה"ש ב ט), 'נץ החמה', דהינו הארת אור וזיו.

בארנמן, יזהר מן האסור וישמר לקים המתר.

גם דברים המתרים צריך לדבר בענוה

תולעת שני, בא לרמוז, דאף על פי שהתרנו לפה שני ענינים, האחד לשא ולתן, והשני לעסק בדברי תורה, מכל מקום בעיניו שיהיו דבריו בענוה ובשפלות, וזהו תולעת שני, שיהיה נמוך וענו בתולעת. ו'שני', אל תקרי 'שני' אלא 'שני', לרמוז שיהיה ענו בשני ענינים אלה, במשא ובמתן ובדברי תורה, שאף בדברי תורה צריך ענוה ושפלות, כמו שנגמור (קהלת ט יז) 'דברי חכמים בנחת נשמעים'.

יזהר מלפגם בשמות הקדש הרמוזים בפה

ושש משור, בא לרמוז, דמציינו הפה נקרא שלשה שמות: פה, לשון, שפה. וכל אחד מהם רמזו שתי פעמים בשמות הקדש, 'פה' גימטריא ס"ג וכו"ב אותיות. עוד, גימטריא 'פה' עם הכולל 'אלהים'. 'לשון' גימטריא 'שכינה' עם הכולל, ועוד, גימטריא 'אלהים' דיודיין ו'אלהים' פשוט. וכן 'שפה' גימטריא 'שכינה', ועוד, גימטריא 'אלהים' דיודיין ו'אלהים' פשוט. והכשיחשב האדם ששה השמות הקדש הרמוזים, ירצה תאחז אותו ויזהר מלפגם בשמות אלו.

וזהו שאמר ושש משור, דהינו, ששה שמות הנזכרים יהיו משוורים וקשורים בלבד כדי שתשמר את פיה שלא תפגם בהם. וזהו שאמר מעשה חשב, דהינו, הדבר הזה תלוי במחשבתך, שתחשב בשמות האלה שלא תפגם.

והנה משור אותיות 'שם רז' ו'שם זר', דהינו, אם שמרת פיה כראוי אשריך וטוב לך, לפי ש'שם רז', הוא סוד הששה שמות הרמוזים. ואם לא שמרת פיה, דע ש'שם זר', הוא סמאל הוא יצר הרע, וקנה שם מקומו, דלפתח חטאת רבץ' (בראשית ד ז):

ירכה בשתיקה

שתי כתפת הכרת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר, בא לרמוז דצריך להרבות בשתיקה יותר ויותר, ויחשב פאלו שפתי תפורים ומחברים זה בזה. וזהו שאמר שתי כתפות, אותיות 'תכפות', מלשון תכיפה שנקראת בלשון משנה תפירה. דהינו, יחשב שני קצות שפתי פאלו תפורים ומחברים זה בזה:

ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל. ששה משמתם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדתם (כח ט-ט)

וכן אמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת י ז) 'כל עמל האדם לפיהו'. וכל החכמים, ראשונים ואחרונים, מזהירים ומוכיחים על הפה, והתנא אמר (אבות פ"א מ"ז) לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, ועוד אמר (שם פ"ג מ"א) סיג לחכמה שתיקה.

ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (כד הקמח ערך רשות ז) אם דבור כסף, שתיקה זהב. פי לא נקרא האדם פי אם לעסק בתורה, ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא ט) השח שיחת חלין עובר בעשה, שנגמור (דברים ז ו) 'ודברת בס' ולא בדברים בטלים.

וכמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין פט). על פסוק (תהלים נח ב) 'האמנם אלם צדק תדברון', לא נקרא האדם אלא להיות אלם, יכול אפלו בדברי תורה כן, תלמוד לומר 'צדק תדברון'.

חמשה מיני דבור

נמציינו למדין, דדברים בטלים אית בהו אסורא. ולשון הרע ונבלות הפה אכא פרת, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יב ד) 'יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדלות'. באמת, לשא ולתן הרשות בידו. ולהוכיח את העם ולדבר להם דברי מוסר מצוה בידו. וללמד ולהתפלל זהו עקר ביאת האדם לעולם.

שתיקה שוה זהב

וזהו פונת הפסוק, ועשו את האפר, 'אפר' גימטריא 'פה', ובא להזהיר שישמרו את הפה שמירה כראוי. והשמירה היא שירבה בשתיקה, וזהו שנגמור זהב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אם דבור כסף, שתיקה זהב.

רמז לחמשה מיני דבור

תכלת וארנמן, לרמוז מה שבכתבו דברים שישתק בהם ודברים שידבר בהם, והם רמוזים בראשי תבות ארנמן, אסור ר'שות ג'מור מ'צוה ג'כרת.

וזה פרושם: אסור, הם דברים בטלים שאסור להתעסק בהם, שהרי כתוב 'ודברת בס' ולא בדברים בטלים, ואכא אסורא. ר'שות, הם דברי משא ומתן, שהרשות בידו לזכר בעסקי משא ומתן כדי להחיות את נפשו. ג'מור, הוא ללמד תורה. מ'צוה, הוא להוכיח לעם ולדבר דברי מוסר וכיוצא. ג'כרת, אם מדבר לשון הרע ונבלות הפה, ונכרת האיש ההוא.

וזהו שאמר תכלת וארנמן, דהינו, תכלית הפה ועקרו הוא לשמר מה שרמזו

ובחינת משה הוא כמו שגאמר 'ונחנו מה' (שם טו טו), בחינת בטול והתפללות לגמרי באור אין סוף ברוך הוא.

באור פנימיות הענין שכל התורה נקראת על שמו של משה

והנה כל התורה על שמו נקראת 'תורת משה', 'תורה צוה לנו משה וגו' (דברים לג ד), והינו שיהיה כל דרכי התורה והעבודה על פי בחינת משה, וכמאמר רז"ל (יבמות טז): 'כל האומר אין לי אלא תורה אפלו תורה אין לו, רק שצריך להיות 'תורת משה', בבחינת בטול באור אין סוף ברוך הוא לגמרי.

באור צווי עשית הציץ למשה על פי הנ"ל

וזהו ועשית ציץ, דקאי על משה שהוא הוא העושה את הציץ להיות 'ציץ נזרו' של אור האהבה רבה להיות מציץ מן התרפים וזרח על ידי עשית תרפים ותלונות - שבירת המחצה - שהן הרהורי תשובה מבחינת בטול אנשי משה, וכמו שגאמר 'בחר לנו וגו' פנ"ל.

באור צווי עשית הציץ למשה על פי הנ"ל

והנה בבחינת זהו הציץ, דקאי על משה שהוא הוא העושה את הציץ להיות 'ציץ נזרו' של אור האהבה רבה להיות מציץ מן התרפים וזרח על ידי עשית תרפים ותלונות - שבירת המחצה - שהן הרהורי תשובה מבחינת בטול אנשי משה, וכמו שגאמר 'בחר לנו וגו' פנ"ל.

באור צווי עשית הציץ מזהב

והנה זהו הציץ, דקאי על משה שהוא הוא העושה את הציץ להיות 'ציץ נזרו' של אור האהבה רבה להיות מציץ מן התרפים וזרח על ידי עשית תרפים ותלונות - שבירת המחצה - שהן הרהורי תשובה מבחינת בטול אנשי משה, וכמו שגאמר 'בחר לנו וגו' פנ"ל.

ועשית מזבח מקטר קטרת וגו' וצפית אתו זהב טהור (כל הכלים שהיו במקדש טענין טבילה, חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת, מפני שהן מקרקע, דברי רבי אליעזר. והכמים אומרים מפני שהן מצפין, חגיגה פ"ג מ"ח) (ל א-א)

למזבחי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א ככל אדם מישראל יש את בחינת המקדש וכליו

כל אחד מישראל, במעמדו ולפי מצבו, הוא בבחינת מקדש שבו שורה השכינה - 'ושכנתי בתוכם' (שמות כה ח). וכמו בבית המקדש שנמצאים בו כלים שונים, כך גם אצל כל יהודי ישנם עננים שונים: שכל, רגש כו'.

בענינים אלו עלולה להתערב פניה צדדית של חליו, מחשבה שאינה קדושה, ויתכן גם שיתערב לא רק דבר חליו אלא אפלו דבר בלתי טהור, דבר הקשור בעברה, חס ושלום, כלומר, הפך רצון ה' לתברך, הפך מתורה ומצוות.

וממנה באות מדות רעות מבית ומבחוץ. 'מבית', בפנימית הנפש - גסות הלב ונצחנות וכיוצא בהן, ו'מבחוץ', בבחינת חיצונית - הנקגת הגוף בפעל ממש בדיפת הכבוד ומלבושי בגדי כבוד ותפארת ולהתנהג ככבוד ותפארת וכיוצא בהן.

בגדי הכהנה 'לכבוד ולהפארת' הם כנגד קלפת צמלק החיצונית המושכת להגדלת הישות ורדיפה אחר הכבוד

ועל פניה זו נעשו בגדי פניה לכבוד ולתפארת לאהרן ולבניו וגו' (פסוק ב), להיות בחינת אתהפכא מן היש ולגרמיה, שהוא בחינת צמלק - שהוא ענין הגדלת היש בכל דרכיו והנהגותיו.

וכך היתה מדתו של צמלק בזמן משה, שגרי ישראל לא באו להלחם אתו ולא שמו לבם אליו, רק הוא מעצמו ומאליו בא לעורר מלחמת חנם מפני גדלתו של ישראל והאותות והמופתים, שלא היה יכול לסבל שיהיה איזה דבר גדול מבלעדו. **וככה** הוא בכל אדם, שלא יוכל לסבל מי שיהיה גדול ממנו בעיני אלקים ואדם כו', ועל כל פנים שלא יהיה הוא קטן ושפל, לכן מיפה עצמו במלבושי כבוד כו'.

באור כי יר על כס י-ה

והנה בבחינה זו של צמלק נאמר פס' י"ה (שמות יז טו) שאין השם שלם ואין הפסא שלם (ילקוט רמז רסח). 'פסא' הוא השראת המלך היושב על הפסא להיות 'ושכנתי בתוכם' (שמות כה ח), והינו בבחינת פסא בא"ף שאלופו של עולם שורה, מה שאין פן בהסתלקות הא"ף נעשה 'פס' מלשון פסוי.

קלפת צמלק גורמת שאף שהלב מכין אין הנפש מתפעלת ואין מאיר בה אור האהבה

והתכסות זו היא על שם י"ה. פי בכל אחד ואחד יש שם י"ה, אבל צמלק הוא פס י"ה, שהוא המכסה על בחינת י"ה שלא יתגלה בבחינת ו"ה, שלא יוליד האהבה בהתגלות לבו. שאף שלכבו יבין את כל זאת, לא תתפעל הנפש ולא יאיר בה אור האהבה, מחמת שנעשה מחצה של ברזל המפסקת ומונעת את האור.

העצה כנגד הנ"ל הוא 'בחינת משה' - בטול והתפללות גמורה באור אין סוף

והעצה היעוצה לזה, הנה במלחמת צמלק כתיב 'ויאמר משה וגו' בחר לנו אנשים' (שמות יז ט), 'לנו' דוקא, שלכבש מלחמת צמלק צריכים אנשי משה דוקא,

והוא אור האהבה רבה הפאה למעלה, שהיא 'בחינת אהרן', זמן אהרן שיורד על פי מדותיו (תהלים קלג ב), שאהרן הוא רועה משבועה רועים המפרנסים לכנסת ישראל המשכות אור אין סוף ברוך הוא, ואהרן הוא הממשיך בחינת 'אהבה רבה'.

אהרן הכהן ממשיך לנשמות ישראל בחינת 'אהבה רבה' שהיא למעלה מהדעת

והגם שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג:), מפל מקום יש אהבה ויש אהבה, יש אהבה שהיא למטה מן הדעת ותולדתה, והיא בכח הנפש עצמה. ויש 'אהבה רבה' שהיא למעלה מן הדעת, הוא בחינת אהרן - הרועה וממשיך לכנסת ישראל, והוא בחינת רעותא דלבא.

על אף שמחצה מפסקת בין ישראל אביהם שבשמים אפשר לפתח בה חרכים וחלונות על ידי הרהורי תשובה ושכירת הלב

ועל אהבה זו נאמר 'מציץ מן התרפים', פי 'הנה זה עומד אחר פתלוגו', שמשתרב בית המקדש יש פתל ומחיצה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

כי הגם שאין דבר חוצץ לפניו יתברך חס ושלום, פי 'גם חשף לא יחשיף ממך' (תהלים קלט יב), הרי באמת לא אמרו בין אביהם שבשמים לישראל, אלא 'בין ישראל לאביהם שבשמים', שהחיצה הוא בפני המקדלים, 'עונותיכם היו מבדילים ביניכם' וכו' (ישעיה נט ב), שמונע את אור האהבה העליונה מישראל.

ואף על פי כן הוא מציץ מן התרפים ותלונות. 'תלונות' הם חרים גדולים, ו'תרפים' הם חרים קטנים וסדקים, דהינו על ידי שבירת המחצה לפתח תלונות ותרפים - שהם בחינת לב נשבר והרהורי תשובה הפאים לאדם לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה.

עקר המסך המבדיל ומחצה המפסקת הוא קלפת צמלק - גסות הרוח בחצפה ונכחות

והנה עקר המסך המבדיל ומחצה המפסקת הוא 'ראשית גוים צמלק' (במדבר כד ט), שהוא ראש לשבועה גוים, וכתיב 'מלחמה לה' בעמלק מדר דר' (שמות יז טו), אפלו בזמן הנה שלא שיף מלחמת צמלק בגשמיות, מפל מקום ברוחניות הנפש יש בחינת צמלק, והינו בחינת גסות הרוח בחצפה ונכחות, כמו שגאמר 'אם תגביה פנשר וגו'' (עובדיה א ד).

מנסות הרוח בחצפה ונכחות נמשכות מדות רעות 'מבית ומחוץ'

נסים הרב הקדוש מצאנו זללה"ה: הגם שנודע מספרים הקדושים שהימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור ובכל שנה ושנה נתעורר הנס, ובדאי יעשה לנו השם יתברך נסים בפורים הבא עלינו לטובה, אמנם פדי להפסיד דעתנו נתן לנו השם יתברך פעת פורים קטן שגם היום נתעורר הנס, עד כאן דבריו:

שכן גם הזהב של העשיר וגם הנחשת של העני, אינם אלא פסוי מבחורין. אבל תוכם הוא טהור, ואינו יכול לקבל טמאה. והפנימיות הנה בה חזקה, עד שסוף כל סוף בטל הצפוי לפני הפנימיות. ובסופו של דבר ודאי יעשה תשובה ויגיע אל האמת, שחיו של יהודי וקיומו אינם אלא אלקות, שלזה מגיעים רק על ידי למוד התורה וקיום המצוות.

ואלו הם גם הכלים לברכות הגשמיות שהכטיח הקדוש ברוך הוא בתורה (ויקרא כו ג-ד): אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו גו' ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו גו' (ח"א עמ' 911-912)

• לשונות של אור •

אמונה

אור יצחק

רבי יצחק מראדוויל זיע"א

אמונה השלמה היא להאמין שהקב"ה משפיע לנו ברכ טובו בכל עת ורגע

ואיזוהי אמונה שלמה, שמחכים אנחנו להאמין שמשגיח השם יתברך ב"ה עלינו ברכ רחמי וחסדיו הגדולים בכל עת ובכל רגע, ומשפיע לנו מטובו בכל עת ובכל רגע כמו זה האב המשפיע לבנו יחידו או איש המשפיע לאשתו הכשרה וכו', זהו אמונה שלמה (ד"ה ואתה תצוה):

יסורים

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

על ידי יסורים מתקרבים הננוצות שנפגמו על ידי האדם

הנה היסורים הם מקריבין ענפי הנשמה שהיו רחוקים משרשם, שאין לה רע ומר בעובו את ה' אלהיו, ובאמצעות היסורים יתקרב הרחוק, ועל זה ישמח לב המשכיל (עהפ"ס ואתה הקרב):

יראת שמים

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

פלא היאך כתפי האבן עזרא החזיקו מעמד מגדל היראת שמים שהיה בו

שמעתי מפ"ק זקני ו"ל [התודושי הרי"ם זיע"א] ששמע מרבו רבי פנחס ו"ל זה הלשון: איך פרשטייא ניט וויא אזוי דיא אקסליו פין אבן עזרא האבין אויס גיהאלטין פין גרויס יראת שמים שהיה בו [איני מבין כיצד כתפיו של האבן עזרא החזיקו מעמד מגדל היראת שמים שהיתה בקרבן] (ד"ה ולקחת):

למה נקרא 'פורים קטן', כי פורים הוא יום כפורים, ויש יום כפור קטן, על פן נקרא 'פורים קטן':

פורים קטן

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זיע"א

פורים קטן כיום כפור קטן

נקרא 'פורים קטן', כי פורים הוא יום כפורים, ויש יום כפור קטן, על פן נקרא 'פורים קטן':

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א

בפורים קטן מאיר הארה מועטת עוד קדם ההארה הגדולה של הארת יום הפורים בעצמו | באור הענין על פי מעשה שהיה

שמעתי בשם אדמו"ר הגאון הקדוש מורנו חיים מצאנז' זללה"ה שספר בפורים קטן מעשה מהרב הגאון הקדוש מורנו משה ליב מסאסוב זללה"ה, שהצדיק הנ"ל בערב יום כפור אחר הסעודה הלך לשוק לחפש אולי יזמין לו השם יתברך איזה מצוה לעשות גמילות חסדים, ופגע בעני אחד ושאל אותו אם רוצה לשנות יין שרף, אמר העני הן, והלך עמו לבית הסמוך וצוה לתן כוס יין שרף.

ואחר ששטה אמר לו הרב הקדוש הנ"ל אם רצונך לשנות יין שרף יתן כוס טוב וחרף בא עמי אל הפרסינאצ'ע ששם בנמצא יין שרף וחרף ומטעם ביותר, אמר העני הן, והלך עמו, ובבואם שמה צוה הרב הצדיק הנ"ל לתן לו כוס יין שרף מן המבחר.

ואחר ששטה שאל העני את הרב הצדיק, מדוע לא הלכת עמי תכף בפעם הראשון להפרינאצ'ע, והרב הצדיק השיב לו, רצייתי לעשות לך נחת רוח שתסעד לבך טרם בואך הנה.

בסגנון אחר: אחד מפלי האדם – שכל, מחשבה או כח אחר – נטמא, ויש למצוא דרכים כיצד לטהרו, שישוב להיות כלי של המקדש, שהרי מקדש הקדוש ברוך הוא – כל אדם מישאל, איש ואשה – צריף להיות טהור.

בני אדם מתחלקים לעשירים ועניים (בגשמיות, או ברוחניות). את העשיר מתארים כמי שהכל אצלו זהב (ראה ב"ב כה, ב: מצפון זהב כו' להעשיר יצפון), ואת העני – כמי שמטבעותיו נחשת (ראה משנה ריש פ"ד דב"מ ד"ק ג' סוגי מטבעות הן: זהב כסף ונחשת).

אולם בכל יהודי ללא יוצא מן הכלל, יהיו עניניו ורגשותיו הפנימיים או החיצוניים איך שיהיו, לעולם קיימת נקדת הטהרות בשלמות, ומצד זה הוא רוצה לקיים את רצון הקדוש ברוך הוא, כפי שאמר כבוד קדשת מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע: יהודי אינו רוצה ואינו יכול להתנתק מאלקות. וזה נקרא בשם 'מזבח', מלשון זביחה והבאת קרבן לה' יתברך.

באור המשנה ומחלקת רבי אליעזר וחכמים על דבר הנ"ל באופן נפלא

אומרת המשנה, שהן אותם שהם בבחינת 'מזבח הזהב' – עשירים – והן אלו שהם בבחינת 'מזבח הנחשת' – עניים, כאשר הם נזכרים שהם בבחינת מזבח, הינו שהרצון הפנימי והאמתי שלהם הוא לזבח את היצר הרע ולקיים את רצון הקדוש ברוך הוא, אזי אינם מקבלים טמאה.

והטעם לכך הוא, מפני שהן פקרקע, בשם שהקרקע הכל דוחקים עליה, כך אין להם כל רצון משל עצמם, כי אם רק הרצון שגלה לנו השם יתברך בתורה הקדושה.

'וחכמים אומרים' – שאר החכמים סברו שדרף זו קשה היא מדי, ואין הכל יכולים ללכת בה. על פן הם מתחשבים גם בחיצוניות של האדם:

קורה לעתים שאדם נקשל חס ושלום, ובמיוחד מצוי הדבר במזבח הזהב, ששקוע לעתים תכופות בענייני-זהב וזה מביא אותו לפי שעה לא לקיים את רצון הקדוש ברוך הוא.

ואף אצל עניים (מזבח הנחשת), מתוף שהשגת הממון עולה להם בקשי רב, עלולים גם הם לעבר פעמים על רצון ה'.

אף על פי בן אומרים חכמים, שאין נקדת הטהרות (המזבח) מקבלת טמאה מפני שהן מצפין.

עבודת ה'

אמת ליעקב

רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א
בכל תנועה שהאדם עושה בכחו לנענע
את כל העולם

צריך האדם לדעת, שבכל תנועה שעושה,
גנון כשמגביה רגלו, בכחו להגביה
על ידי זה את כל העולם, וכן על ידי הנות
ידו, בכחו להזיז כל העולם, ואף כשמנענע
עפעפי עיניו, בכחו לנענע על ידי זה כל
העולם כלו (ד"ה ואתה תצוה):

עולם הזה

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א
כל השבעים שנה על האדם להתניע לזכר
על מה נשלח לעולם

אדם צריך להתניע על השבעים שנה
להזכיר עצמו מה ששכח על מה
נשלח לעולם הזה (תרפ"ח ד"ה ואתה תצוה):

גלוי האמת בעולם ע"י יגיעה פשוטה
בתורה ומצוה

בעולם הזה נסתרת האמת, והעצה הכי
טובה היא – להתניע בתורה ומצוה
אף שאין מבינים (תרע"ח ד"ה ואתה תצוה):

עונה

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

עונה יתרה היא הדרך הנכונה והאמתית
בעבודת ה'

שמעתי מכאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה
שאמר משם הרב הגדול מ'
זושא זצלה"ה, שעקר להיות שפל בעיניו,
ובאם שתחזיק עצמך עוד יותר ויותר במדת
קטנות אני ערב לו שלא יטעה ח"ו את עצמו,
ובודאי זה דרך אמת ונכון לעבודת השי"ת
(ד"ה עוד נ"ל רבוע):

תאוות

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

התאוות מכסות את ההתקרבות לבורא

יתברך

ואת החלב המכסה את הקרב. פרוש,
'החלב' היינו התאוות הגשמיות,
'מכסה' ההתקרבות לבורא יתברך וכו'.

זרח בחדש אור לישרים, אם המה
בחדשכות בלא תאות הגשמיות אז
זורח להם אור (ד"ה ואת החלב):

תורת אבות

רבי אברהם מסלונים זיע"א

על ידי שמשבר הקלפה זוכה לתענוג
נפלא בעבודה

מקדם צריך לשבר את הקלפה, ואחר כך
זוכים להארה ותענוג נפלא בעבודת
ה' (ד"ה ואתה תצוה הג):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

יש ללמד קל וחמר מהתאוות

ויאמר האדם אל לבו, מה אם יש לי תאוה
אל דבר גשמיות וסכלות, מכ"ש
שיש לי להיות תאוה אל הבורא בעבודתו
כ"ה וכו', ואז נעשה הרע כסא אל הטוב
(ד"ה ויקחו אליך):

תורה

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

אין משה חפץ לגאל עם בטלנים מן
התורה

ולזה נתארף הגלות, כי כל עוד שאין
עוסקים בתורה ובמצוה, אין משה
חפץ לגאל עם בטלנים מן התורה (עפ"ס ואתה
תצוה):

מאור עינים

רבי מנחם נחום מסטרנוביל זיע"א

התורה היא שרש כל נשמות ישראל ועל
ידה נקשרים ומתאחדים בהשי"ת

שכל אחד ואחד מישראל יש לו שרש
נשמתו בתורה שהוא שרש כל
השרשים של כלל נשמות ישראל, ועל ידי
זה יתאחדו נפשות ישראל בהשי"ת בעת
עסקם בתורה (ד"ה ואתה תצוה):

ישר דברי אמת

רבי משולם פייבוש מזבאריז זיע"א
התורה מנלה בלבנות ישראל את הבורא
יתברך

כי השם יתברך נעלם ונגלה, נעלם מעין
כל, ונגלה בלבנות החפצים והשוקרים
תמיד ודורשים תמיד במחשבתם ולכם לרבקה
בו באמצעות תורתו ומצותיו, ועי"ז השם
יתברך שהוא נעלם בתורתו שהוא שמו,
מתגלה בלבנות עמו, והלב מרגיש אהבתו
ויראתו ביותר, וזה נקרא תורה לשמה, ר"ל
כשמה תורה, ר"ל שתורה ותראה להם הנעלם
שהוא השי"ת (אות א):

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

ללא התורה אי אפשר להגיע להשגות
שכליות

קבלנו מרבנותינו הקדושים, כי גם לכעלי
השכל הזך הדבקים בהשם ית'
בשכלם, אם לא יכתו גופם ויחדדו שכלם
במתק אור התורה להסיר קמשוני השכל על
ידי חרוד התורה, לא תתקנם הדבקות וסופה
בטלה, כי במשך הזמן בלא תורה יתמשך
השכל ח"ו אחר החמר (ד"ה ויש לפרש קצת):

הכנה קדם הלמוד על ידי התכונות
בגדלות השם מעורר לאהבה ויראה

ודבר זה יחייב לכל בן ישראל הנכנס תחת
על התורה ועבודה, קדם שירצה לעין
כאיזה עיון בתורה, מחייב להתבונן ולעודר
בדעתו גדלות השם כ"ה המצוה המצוה
והלמוד התורה, ושפל מצבו נגד גדלות הבורא
כ"ה, ויתעורר בלבו על ידי זה אהבת השי"ת
ויראתו, משא"כ בלא דעת נפש לא טוב (ד"ה
ואתה תצוה הב):

תפלה

אמונת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

תפלה וכניה היא סגולה נפלאה לזכות
להשגת הבורא

והנה מי שדעתו קצר להשיג חכמת ונפלאות
הבורא ביצוריו, ונפשו משתוקקת מאד
ומתגעגעת להתקשר באחרות אלקים חיים,
לזה יש סגלת הקדש, והן התפלה והכניה,
והשי"ת הקרוב לקודאיו ושומע קול בכיות,
יפתח לו שערי הכנה אלקות, והשגת היצור
ית"ש (ד"ה זה הרבר):

אוצרות גאוני הדורות

ולילה כפי שמהרהר בעסקי גופו וממונו

יובן בס"ד דרף רמו, ונקדים לפרש בס"ד תחלה מה שאמר התנא לתלמידיו (ברכות כח:), 'יהי מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם'. והפונה שהנה כמו שהאדם הוא ירא ומתפחד על הבשר ודם שלו, לשמרו היטב מדברים המזיקים להם, וגם הוא ירא עליהם ומזדרז לקרב להם התועלת יפשא"ק, כן האדם יזהה ירא על דברים הנוגעים אל השמים, שהם המצות ומעשים טובים, לשמרו אותם מדברים המזיקים ומבטלים אותם, וגם נמי יזדרז לקרב התועלת לעשייתם ולקיומם, ולזה אמר 'יהי מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם', שתהיו יראים וחרדים על מעשה שמים כמו שאתם יראים וחרדים על בשר ודם שלכם.

ובזה יובן בס"ד רמו הפסוק 'וחשב אפדתו אשר עליו' רמו למצות ומעשים טובים, אשר מהם יעשה מלבוש רוחני לחגור בהם לעולם הבא, והם 'עליו' מטלים לעשותם, כי כל אדם חייב לקיים מצות התורה כפי יכולתו.

וזה שאמר וחשב אפדתו אשר עליו הם המצות, יהיו חשבונותיו ורעיונו עליהם כמעשהו, רצה לומר כמו המעשה החל שלו, הם עסקי גופו וממונו, דכמו שהוא מחשב בהם יומם ולילה ולא יסיר אותם ממחשבתו, כן תהיה המחשבה שלו במצותיו יתברך.

ושמת את שתי האבנים על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון (כח)

לקוטי רב"י

רבי ברוך יעבץ זצ"ל

שמות השבטים הם הזכרון של בני ישראל

יש לזקוק, מהי כפילות הלשון 'ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון' הרי כבר נאמר 'ושמת את שתי האבנים על כתפת האפד' אם כן ודאי שאהרן ישא את האבנים.

ויובן, בהקדים את המשנה בראש השנה (כז), 'כל השופרות פשרים, חוץ משל פרה'. והטעם מבאר בגמ', על פי דברי רב חסדא 'מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבד עבודה,

ומקדש שני ת"כ שנים, סף הכל תת"ל כמנזן 'פתית'.

ועל כן הכי אמרה תורה הקדושה, כתית רצה לומר מה שיכתתו השני מקדשות למאור, רצה לומר שכף רמזה התורה הקדושה שהנה המקדשות נרמזו במקספר שנותיהם שעמדו כמנזן 'פתית' לרמז שעתידים הם להיות כתותים, ואל תחשבו חס ושלום שתכלו על ידי עוונותיכם, ועל זה רמזה התורה 'למאור', שאל תיראו ואל תפחדו, אדרבה שתהיה לכם זאת לאור פניכם לחיים טובים לכפר על נפשותיכם מחטאותיכם, כמאמרם ז"ל הנ"ל כל דור שלא נבנה בימיו כאלו נחרב בימיו, ויהיה לכם בכל דור תמיד פפרה על נפשותיכם.

וזה שסיים הפסוק להעלת נר תמיד, רצה לומר שעל ידי זה שיהיו שני המקדשות כתותים, על ידי זה יהיה לכם פפרה שתדלק הניר הוא הנשמה, כמו שכתוב (משלי כ כז) 'נר ה' נשמת אדם', הינו ששופך חמתו על העצים ועל האבנים, מה שאין כן לולא זאת מכרח היה לשפף חמתו על נפשות ישראל חלילה.

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך (כח א)

בנין דוד

רבי מרדכי דוד אלפנט זצ"ל

נתמנה אהרן לכהנה בשל סוכו של משה ללכת בשליחותו של ה' למצרים

ודקדק האלשיף האי ו'אתה' הוא מיתר. ונראה לי דאיתא במדרש (שמור"ג יז) 'הלא אהרן אחיך הלוי' (שמות ד ד), וכי מאחר שאמר 'אחיך' איני יודע שהוא 'לוי', אלא אמר לו, ראוי היית להיות כהן והוא לוי, ולפי שאתה מסרב על דברי תהיה לוי והוא כהן. אם כן זה דאהרן נעשה כהן גדול היה משה בעצמו גרם, וזה אמר ואתה, שאתה בעצמך הקרב את אהרן, דהא אתה גרם לזה, והיו כמו שאתה בעצמך עשית לו לכהן גדול.

וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה (כח ב)

אדרת אליהו

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל
יחשב האדם בעניני עבודת השי"ת יומם

ויקחו אליך שמן זית וך כתית למאור להעלת נר תמיד (כז ב)

בית ועד לחכמים

רבי מרדכי רוטשטיין זצ"ל

תועלת הרבן בית המקדש בכל דור ודור

שמעתי בשם הצדיק המפרסם בעל המחבר ספר 'ישמח משה', בענין מה שאמרו חז"ל (ירושלמי יומא פ"א ה"א) כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו, שפעם אחת ישב עם נכדו (הוא הקדוש הנאון פנת אבדק"ק סינעט בעהמ"ח ספר ייטב לב שליט"א), וספר עמו דברים מדברים שונים בעבודת השם ובעסק התורה, ובתוף הדברים אמר לו זקנו הקדוש, מה מאד יש לי צער מהגמרא הנ"ל אשר כל דור שלא נבנה בימיו כאלו נחרב בימיו, ומה אנו ומה חיינו, שמה שלא נבנה בימינו הרי הוא כאלו נחרב בימינו, וכאלו וראים אנחנו שנעשה בכל יום החרבן, או נא לנו כי חטאנו.

על זה השיב לו נכדו הקדוש בלשונו הטהור, זקני הקר, אדרבה נראה בעיני שדברי הגמרא הנ"ל אינם דברי צער, אף אדרבה נחמה הוא לנו, דאמרין בגמרא שהקב"ה שפף חמתו על עצים ואבנים, כי לולא זאת היה חמתו ח"ו על ישראל בעצמם על נפשות קדושות, אף על ידי בית המקדש שנחרב נצולו נפשות רבות מישראל.

והשתא נחזי אנו, שדברי הגמרא הנ"ל במאמרה שכל דור שלא נבנה בימיו כאלו נחרב בימיו נחמה גדולה לנו, כי לולא שהיה כן, אזי מה יש לנו לעשות על כל חטאתינו פנת שאין לנו מקדש לכפר, ומכרח היה ח"ו לבלות את כרם ישראל עבור חטאתינו, על כן אמרו חז"ל כל דור שלא נבנה בימיו כאלו נחרב בימיו, על כן יש לנו בכל דור בית המקדש לחרב לכפר על כל חטאתינו, זאת היא פגנת הגמרא הנ"ל, ונחמה גדולה היא לנו. על זה השיב זקנו הקדוש, נחמתני בני נחמתני, עד כאן שמעתי המעשה הקר הלזה.

על כן נראה לפרש שזה רמזה תורה הקדושה 'כתית', רצה לומר שהתכה הזאת רומזת לשני בתי המקדשים, באשר הבאתי לעיל בשם הרבנו בחיי שגימטריא שלה כמנזן השנים שעמדו במצמדם תת"ל שנים, דהינו מקדש ראשון ת"י שנים,

לפי שאין קטגור (הזהב) נעשה סגור. והוא הדין פאן, שאין מעשה העגל, שקטרג על ישראל, נעשה שופר, שבא לסגור על ישראל. והקשטה הגמ', הרי כהן גדול משמש בבגדי זהב מחוץ לקדש הקדשים, ומדוע לא אומרים 'אין קטגור נעשה סגור'. ותראה, שאומרים זאת רק בתוך קדש הקדשים. והוסיפה להקשות, הרי בשופר תוקעים מחוץ לקדש הקדשים, א"כ למה לא יתקעו בקרן של פרה? ותראה, כיון שתקיעות השופר באות לזכרון, דהינו להעלות את זכרונם של ישראל לפני ה', לכן אין ראוי לעורר את חטא העגל בשעה זו.

והקשו שם התוספות (ד"ה 'כיון'), הרי גם האפוד והחשן נעשו לזכרון, כמו שכתוב "זכרון לבני ישראל", אם כן איך לובשם הכהן הגדול, הרי 'אין קטגור נעשה סגור'. ותראה, שלא האפוד והחשן הם הזכרון, אלא שמות השבטים החקוקים בהם.

בזה יש לפרש את הפסוקים, 'ושמת את שתי האבנים על כתפת האפוד אבני זכרון לבני ישראל', ואם תקשה את קושית התוספות, אם נעשה לזכרון, היאך לובשו הכה"ג, הרי 'אין קטגור נעשה סגור', לכן אמר 'ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון', שהשמות של השבטים הם הזכרון ולא האפוד והחשן.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

• מצוות הפרשה •

קבלת התפלות על ידי שמירת הלשון

תורת משה

רבי משה אלשיך זצ"ל

פה הנעשה בסיס לדבר האסור אין תפלותיו עולות לרצון

והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבוא אל הקדש לפני ה' (כח לה). כי המגבל פיו וילשונו, ותעב ותעבם, כי עשאם בסיס לדבר האסור, ואיככה יוכל לדבר לפני מלך מלכי המלכים פפה דובר נבלה, ולא יקצף על קולו לאמר מי זה נבזה, ערב אל לבו לעמד לפני לבקש רצון על עונותיו בניבו נבזה, בכלי מכער מקצה מחמת

מאוס חלאת טמאת נבלתו, כדבר אחת הנבלות [וכו'].

והן זאת תרמו תורתנו באמר והיה על אהרן וכו', לומר כי כאשר הדבור שהוא נמשל אל המעיל שנדברנו בו יהיו על אהרן לשרת, שהוא לשרת בו את ה' ולא למה שהוא הפכו, אז ונשמע קולו בתפלתו בבוא אל הקדש לדבר אתו ותברך, מה שאין כן אם יתהפף חלילה.

מקרי דרדקי

רבי הלל ליבנטשטין מקאלמייא זצ"ל

קבלת התפלות על ידי שמירת הלשון מעברת לשון הרע

אפשר לפרש הכוונה למה דאיתא בספרים אהד מהדברים שצריך להיותו נזהר אם רוצה שתהיה תפלתו מקבלת, הוא מעברות לשון הרע, ואמרו חז"ל (ובחסים פה) מעיל מכפר על לשון הרע, אם כן מעתה שכבר נסתלק המונע קבלות תפלה משום הכי בודאי תקבל תפלתו עבור ישראל. וזהו אפשר פונת הפסוק על דרך הרמז והיה על אהרן לשרת, משום הכי ונשמע קולו בבוא אל הקדש לפני ה' היא תפלתו.

חפץ חיים על התורה

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל

על ידי למוד התורה והשתיקה בשעות הפנאי מתקבלים למעלה קול התורה והתפלה

במסכת ערכין (טו) מפרש דהמעיל היה מכפר על עון לשון הרע, אמר הקב"ה יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול. ולכן כתיב ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת, שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, ועל ידי זה יזכר שיבוא לדין לפני פסא הכבוד. ובתנא דבי אליהו איתא, שהלשון הרע עולה עד כנגד פסא הכבוד, שנאמר (תהילים עג ט) 'שתי בשמים פיהם וילשונם תהלך בארץ', ועל ידי שהוא לבוש תכלת יזכר ויתבונן איה דבריו עולים וישמר מזה.

והיה פי ראשו בתוכו, רמז למה שאמרו חז"ל במסכת חלין (טט) על הפסוק (איוב כו ז) 'תלה ארץ על בלימה', על מי העולם קים על מי שבולם פיו בשעת מריבה, והינו שייכבש אז את כל דבורו שלא יצא לחוץ.

שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג, הינו

שיציר בנפשו שהשפתים תארגנה מבחוץ מעשה אורג, כדי שלא יוכל לפתחם. כפי תכרא יהיה לו לא יקרא, ופרש רש"י למדנו שהיו שריונם שלהם פיהם כפול כדי שלא יקרא, וילרמו לנו כמו שהשריון שהאדם לובש הוא לו למגן ולמחסה שלא יזק מן החצים שזורקים עליו, כן מי שבולם פיו הוא לו למגן בפני המריב עמו, שסוף דבר יהיה שישתק המריב, כיון שאין עונה אותו דבר, מה שאין כן אם ענה לו תתלקח המריבה ויבואו לידי מהלמות, ככתוב (שמות כא יח) 'וכי יריבן אנשים והכה איש את רעהו'.

והרמונים והפעמונים רומזים למה שאמרו חז"ל (חולין טט), מה אמנתו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה כן, תלמוד לומר 'צדק תדברו'. נמצא לפי זה שבכל עת שיש לאדם פנאי לא ישב בטל אלא ילמד תורה, ובשעה שאינו יכול ללמד תורה מאיזו סבה שהיא, ישים עצמו כאלם שאינו יכול לפתח פיו, ולזה היה על שולי המעיל סביב פעמון זהב ורמון, פעמון זהב הוא דבר המשמיע קול, רמון על למוד התורה, והרמון שאצל הפעמון רמז על השתיקה בשעה שאינו לומד תורה.

ואם מתנהג באופן זה הבטיחה לנו התורה ונשמע קולו בבואו אל הקדש, הינו שיתקבל למעלה קול תפלתו ותורתו.

קנן לזוד

רבי אליעזר דוד גרינוולד זצ"ל

על ידי למוד והחזקת התורה מתקבלת התפלה לרצון

והנה ידוע, כי מעיל מכפר על לשון הרע, כמאמר חז"ל (ובחסים פה) יבוא דבר שבקול ויכפר על דבר שבקול, אם כן על ידי כפרת המעיל היו תפלות ישראל עולין לרצון לפניו ותברך.

והנה תורה גם כן מכפרת על לשון הרע, כמאמר חז"ל (ערכין טו) מה תקנתן של בעלי לשון הרע יעסק בתורה. אמנם, מי שאינו בר הכי, תקנתו להתזיק תלמיד חכמים על ידי רצי פסוף וזהב. וידוע, כי רמון הוא כנוי לעם הארץ, כמאמר חז"ל (עירובין ט) שהם מלאים מצות פרמון.

וזה פעמון זהב ורמון, שהוא מרמז על זהב, דהינו תמכין דאורייתא, דעל ידי כן ונשמע קולו כגשתו אל הקדש, שייבוא להתיצב לפניו ותברך שמו, לבקש תפלה ותחנונים, כסגלת המעיל.

ראשית חכמה

רבי אליהו ווידאש זצ"ל

תפלות הראשונים היו נשמעות מיד למעלה בשמים מפני טהרת לשונם

ובזה נבין מעלת הראשונים עליהם השלום, שהיתה תפלתם נשמעת מיד, מפני שהיו נזהרים שלא לפגם כ"ב אותיות, שהם חמש מוצאות הקבועות בפה, בשיחה בטלה ושאר הדברים הפוגמים הלשון, לכן היתה תפלתם בוקעת הרקיעים ועולה עד למעלה מעלה לעורר הרחמים.

וכן אמר בזהר (ח"ב י"ד), כי בשעה שהיה רבי שמעון בן יוחאי עליו השלום עוסק בתורה, היו כמה אלף ורבבות מלאכי השרת שומעים קולו. והטעם, כי מפני שהיו המוצאות היוצאים מפהם טהורים, היו קושרים ומיתדים כל העולמות, כי קול דבור היוצא מפהם היה נעשה נחת רוח למעלה.

אמנם בהיות פגם בחמש מוצאות, הכל התפלה והתורה היוצא מפיו יוצא על ידי פגם וסרסא, ואי אפשר שיתחד למעלה, כי כל אשר בו מום לא יקרב (ויקרא כא יח). (שער הקדושה פ"י)

שני לוחות הברית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

הכבאת דורון למלך בכלי מאוס

המטמא פיו ולשונו בטמאת הדבור, מאחת מהנה שהזכרו, אז כל

דברי תורה ותפלותיו כלם נטמאו, ומחזין למחנה מושכם, ואדרבא מקבל עגש עליהם, כי הוא כמביא דורון חשוב למלך ונותן הדורון בכלי מלא קיא צואה, הנה מתקצף עליו המלך בכפלים [וכו']. ואפלו דבור שאינו של אסור, אלא הוא של בטלה, הוא פוגם בפיו, שלא נברא אלא להיות כלי שרת, שבו ניח קדשת התורה והתפלה [וכו'].

ודבור ההכרחי שהוא בעסק משא ומתן באמונה, קרוי דבור של מצוה, כי טוב תורה עם דרך ארץ (אבות פ"ב מ"ב). ויהיה פונתו לשם שמים, שעוסק במשא ומתן כדי שהעני לא יעבידנו על התורה חס ושלום, ואז שכרו הרבה. (שער האותיות, ערך שתיקה)

דברי חכמים

רבי יהודה ליב פוחוביצר זצ"ל

פגמי הלשון מכלכלים את האדם בתפלותו במחשבות זרות

עקר בלבול פונת התפלה הוא שיחה בטלה ושאר פגמי הלשון, משל למלך בשר ודם שאמר לעבדו, מכל הכלים אשר מסרתי בידך יהיה כלי זה מיחדת לשמושי, והנה ראוי שיגהצנה העבד בנתיב ובורית ביתר שאת, לקיים ראה המלך שהעבד טגף אותו הפלי במים עכורים וסרוחים, ואחר כך הביא מאכליו ומשתינו לפני המלך באותו הפלי, שאז יעשן אף המלך וחרמתו, וזורק אותו הפלי בפניו.

כן דבר הזה, האל יתברך שמו ברא באדם רמ"ח אברים ושס"ה גידים, ורב עבודתו יתברך שמו צוה אותנו על ידי כלי הדבור, הברך אור והנה לפניו קריאת שמע ותפלת השחר, והברכות והודאות והזמירות אשר אהב ה' מכל שרפי קדש, כמו שאמר ש"אין רשות למלאכים לשבח את קונם עד שישבחוהו ישראל למטה. ומדי צאתו מבית הפנסת אם הוא מתופשי התורה, שונה הלכות בבית מדרשו יום יום. וכאשר יאכל קמעה, בשפתיו יברך על נטילת ידים, המוציא וברכת המזון, ודברי תורה על שלחנו. תפלת מנחה ומעריב, קריאת שמע על משתו, תקון חצות, ועסק התורה עד אור היום.

ואף אשר אין תורתו אמנתו לא יעדר משלש תפלות, וקביעות עתים לתורה, ועל כל פעלה גשמיית אשר יעשה יאמר לפולחנא דקודשא בריהו הוא ושכינתיה, ועל כל מצוה מתרינג מצות ימלא פיו תהלות, על כל מצוה ברכה, ועל כל פרי אשר יאכל וישתה יברך תחלה וסוף, אפלו כי יפנה גופו גדולים או קטנים על כל נטילה ברכה.

כלל הדברים, כי כלי הדבור הם יקרים מאד לשרת כם את ה', ועל כן ראוי לשמרם שלא יטנפם בחטאיו שנקראים צואות, כמו שכתוב (ישעיה ד ט) 'אם רחץ ה' את צאת בנות ציון, וכאשר יטנפם ואחר כך יבוא לשרת כם בקדש, מן השמים מטרידים את מחשבתו שלא יוכל לכוון, ואם יזהר מפגמי הלשון אז מן השמים יעזרוהו שיוכל לכוון היטב.

מעשי צדיקים

ואתה תצוה את בני ישראל (כו ב)

כתב הבעל הטורים (על פי הזוהר ח"ג רמז), לא הזכר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החמש שמשעה שנולד משה, אין סדר שלא הזכר בו, והטעם, משום שאמר (להלן כג טז) 'מחגי נא מספרך אשר כתבת', וקללת חכם אפלו על תנאי באה (מכות יא), ונתקיים בזה.

ביום הכפורים האחרון בחייו, עמד הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זיע"א והכריז בפני הקהל הרב שנכח בבית מדרשו, "גזרה קשה עומדת ותלויה כנגד כלל ישראל, האם יש כאן אחד שמוכן לקחת אותה על עצמו ולהיות כפרה עבור כלל ישראל".

מבין כל הנוכחים לא היה מי שענה דבר, כלם נבהלו ונתק הדבור

מפיהם, וארכבותיהם דא לדא נקשון. הרבי חזר על דבריו פעם שניה ואף שב על דבריו פעם שלישית, אף הוא לא קבל תשובה.

אחר אמר רבי מרדכי בזה הלשון, "פעם ראשונה, ושתק קצת, פעם שניה, ושתק מעט, פעם שלישית", אף איש מכל הקהל הגדול לא הבין את פונתו הטוהרה.

כעבר חמשה ימים, ביום טוב ראשון של סכות, אחר שהסתלק רבי מרדכי במפתיע לבית עולמו, למרות שהיה בבריאות היתנה, הבינו כלם שהוא לקח על עצמו להיות כפרה עבור כלל ישראל, הלך בדרך משה רבנו שהעדיף שימחה שמו מהתורה, כדי שהוא ישמש ככפרה עבור כלל ישראל. (מאמר מרדכי)

ויקחו אליהם שמן זית זה כתיבת למאור להעלת נר תמיד (כו ב)

ברש"י, כתיבת למאור ולא למנחות.

אפשר נרמז בכך, כי 'נר' רומז לתורה על דרך 'נר מצוה ותורה אור', צריכים לעמל כדי לקנות את התורה על ידי 'כתיבת למאור', להתנגע, ולא למנחות, לא במנוחה.

באחת מלילות חל המועד סכות בעת שמחת בית השואבה, עמד רבי אהרן קוטלר זצ"ל וספר. לפני רבה של טיסמניץ רבי משולם איגרא זצ"ל, באו לדיו תורה שני בעלי בתים מאחת העירות, הענגו היה קשה ומסבך ביותר, והוא

פרשת תצוה

לחזר לצבא לעבד, לשם זאת בא להועץ ברבי מדעעש, ולקבל ברכתו. לפליאתו הרבה קבע הרבי נחרצות שיחזר לצבא, ולא רק זאת אלא הרבי הוסיף, "הייתי מעדיף שתקח לשם גם את בני משפחתך".

הרב פרידמן שהיה חדור באמונת חכמים, לא הרהר אחר דברי הרבי וחזר לצבא, בדרך למחנות הצבא שמע שמדינת הונגריה גזרה לפנות את כל היהודים מבתיהם לגטאות ולבתי החרשת של הלבנים, והמשטרה תהיה אחראית שאף יהודי לא ישאר בביתו. אז הבין למפרע את אשר חזה איש האלקים. (וכיון יעקב)

ואלה הבגדים אשר יעשו (כח ד)

בעיר וואהרט בפולין, התגורר יהודי יקר בשם רבי משה לינצ'צ'ער זצ"ל, שהיה למדן גדול ועשיר מפלג, ברבות הימים ירד מנכסיו עד כדי שלא היה בידו לזון את אשתו ובניו. לבסוף נאלץ להמלט מעיר מגוריו, כי נשאר חיב הון רב לנושים מזמן היותו גביר.

בצר לו שם פעמיו לרבו הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א, וישב בבית מדרשו מספר שבועות כשהוא מטמין עצמו בדברי תורה, כאשר עמד לקבל ברכת פרדה מרבו, ספר את צרתו, ואמר שאינו יכול לחזר לעירו, מפאת הנושים בו.

אמר לו הרבי רבי בונם, "הלא אתה ממשפחת החכם צבי זצ"ל, אינך שתסע לאמסטרדם אל רבי שאול מאמסטרדם זצ"ל", שכהן בה אותה עת קרב העיר, "הוא כבן בתו של החכם צבי, בודאי ימצא לך פרנסה הגונה".

אולם, אם תחליט לקבע דירתך שם הזהר שלא תשנה מלבושך, אפלו את הכפה שעל ראשך אל תשנה, שם נוהגים ללבש כפה וגראשה כפתור קטן, בשום אופן לא תשים על ראשך כפה זו, כי היום הם עוד לובשים מלבושי יהודים, רק בשנויים קטנים, מזה תזהר מאד, ואז ה' יצליח ורךך".

נפרד רבי משה מהרבי ונסע בגפו לאמסטרדם, שם נתקבל בכבוד מלכים אצל רבי שאול מאמסטרדם שהציע לו לקבל על שכמו את משרת רבנות בעיר האנוכר, רבי משה שמע לעצת רבי

ואמרת לפני השי"ת, הלא אני רב העירה והבעלי בתים לא יודעים להבחין בין דבר קשה לקל, אם לא אדע להשיב להם תשובה, הדבר יגרם חלול ה' חלילה.

בנראה נתקבלה תפילתי כי כאשר נגשתי לארון הספרים, מיד מצאתי ספר ישן שבו מבאר היטב כל הענין הזה, וכן פסקתי, מששמע זאת רבי משלם, פנה מיד אל דלת היציאה כשהוא אומר לרבי, "לבכות גם אני יודע, אבל על התורה יש לעמל ולהתיגע, להשתוקק השתוקקות עצומה לכוון אל האמת", ושב לעירו. (סאל אביד ויגדן ח"א)

ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כח ב)

אחת מנסיעותיו של הרה"ק רבי **לפני יעקב דוד מאמשינוב** זיע"א להשתדל בדבר בטול גזרה על מלבושי ישראל, בקש שיתפרו עבורו מלבושים כמו שהלכו היהודים לפני מאות שנים, כאשר שאלוהו כיצד ידבר עם ראשי המלוכה, בזמן שאינו בקי ברוסית שהיתה שפת המדינה, אמר שרוצה רק להראותם כיצד יהודי צריך להראות.

אותה עת הזכיר הרבי את דברי חז"ל כי במצרים היו הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי זרה, ובגוי ישראל נגאלו בזכות כף שלא שנו את לבושים.

לבסוף התבטלה הנסיעה, אך בכל זאת לבש רבי יעקב דוד את הבגדים הללו והסתובב בחדרו ליהט כלבת אש. אמרו זקני החסידים, הרבי רצה להראות כיצד נראה איש יהודי, אנוחנו כבר ראינו מה שהוא רצה להראות. (ימות עולם)

ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה (כח ג)

ספר הרב פרידמן אב"ד יפו שזכה להסתופף בצל הרה"ק רבי יעקב אלימלך פנט מדעעש זיע"א הי"ד, כי בעת שגיסו אותו לצבא ההונגרי, שם הטלו עליו עבודות פרך שרבים לא חזרו מהם בחיים, היה מקבל בהתחלה חפשות מדי פעם.

באתה הפעמים כשקבל חפשה, החליט להסתתר באחד המקומות ולא

נאלץ לרחות את פסיקת הדין ליום המחרת.

בעלי הדין שמהרו לדרךם ולא יכלו לשהות עוד בטיסמניץ אמרו אחד לשני, הרי יש לנו רב בעירחנו, גוף אליו ויפסק לנו הדין, וכך עשו. הרב בעירה היה תלמיד חכם, אבל לא התמצא כל כך בדין תורה כה מסבף, ובקש מהם להמתין מעט.

נכנס הרב לחדר לבדו, ואחר זמן מועט יצא ופסק להם את דינם, הפסק נראה בעיניהם, השביע את רצונם, ושני הצדדים באו על ספוקם. כעבר זמן כשהזדמן להם שוב להיות בטיסמניץ אמרו זה לזה, הבה נכנס אל הרב מטיסמניץ שבשעתו אמר לנו שיכול לפסק את הדין רק למחרת, ונראה אף הוא פסק את דיננו.

נכנסו אל רבי משלם לשמע את פסק דינו, והשמיעו דברי התנצלות על שלא באו לשמע את פסק הדין למחרת, אמר להם רבי משלם, "כן וכן פסקתי", ובעלי הדין עומדים משתוממים על דבריו, פסיקתו של רבי משלם היתה דומה מאד לפסק של הרב בעירה.

משהבחין רבי משלם כי השנים מביטים זה אל זה בקרטוב של תמיהה, הבין שדברים בגו ושאל, "מה לכם תמיהים", לא יכלו להתאפק, וספרו לו את כל המעשה כפי שהיה, כי גם הרב שלחם פסק כדבריו לאחר שהות של מחצית השעה בלבד.

בשמע רבי משלם כי רב פלוני באחת העירות הקטנות ידע להשיב במשך זמן קצר על ענין כה קשה, אמר בלבד, "הלא זה גאון נפלא בדרגו, צריך להכירו ולדעת ממנו", לא הסס רבי משלם, ומיד קם ונסע אל אותו רב.

בבואו לביתו התעטף ונכנס בחדרה, עמד לפניו בהכנעה רבה כתלמיד בפני רבו, ושאל, "כיצד ידע כבוד הרב לפתר כמעט ללא שהיות ענין כה מסבף, שאני נאלצתי לרחות את בעלי הדין עד ליום המחרת".

השיב הרב, "האמת לא אכחד, לא ידעתי כלל מה להשיב בענין, ונעשה לי קשה על הלב, בצר לי נכנסתי לחדר השני, התנפחתי בבכי, ובקשתי רחמים

שואל, נסע להאנוכר ונהיה בה לבן חשוב ביותר, והצליח מאד וישב בה מספר שנים.

בבל השנים הקפיד רבי משה לשמר בשלמות את אשר נצטוו מפי הרבי, הלך בדרך ה', ולא פנה ימין ושמאל, אחר שנים אחדות החליט רבי משה כי עם כל העשר והטוב שיש לו בהאנוכר מוטב לו לחזור לביתו, וכן עשה.

כאשר חזר לפולין, נסע תחלה לפרשיסחא אל רבי בונם, שהיה אז כבר סגי נהור. בהכנסו לקדש פנימה והזכיר את שמו, הפירו הרבי מיד ואמר, "שלום לך, כי באת שלם".

אחר משש אותו הרבי בגדיו הקדושות מכף רגליו עד ראשו, הוריד לו את המגבעת ומשש בגדיו את הכפה אם אין עליה את הכפתור הקטן, כאשר לא מצא שנוי בבגדיו אמר, "אשריך משה שלא שנית מלבושך ובאת שלם, טוב לך כי לא קבעת דירתך חוץ למדינתנו, עתה סע בשלום לביתך ולבית חמיה, כי גם שם לא יעזבך ה' והמפרנס לכל". (תולדות הרבי רבי בונם ע"פ קובץ הברך כרך ראשון)

ספר לי ר' אברהם רוזנגרטן ז"ל שהיה גר בפולין בעירה אמשינוב וכל משפחתו היו חסידי אמשינוב, "כאשר עמדת לעלות לארץ ישראל בשנת תרצ"ה, נכנסתי לקבל ברכת פרדה מרבי, הרה"ק רבי יוסף מאמשינוב זיע"א.

בשעת הפרדה אמר לי הרבי, "אברהם, אתה נוסע לארץ ישראל, אני רוצה שתבטיח לי שלושה דברים, שתשלח את ילדיך לתלמוד תורה, שתתפלל ביחד עם חסידי אמשינוב, ולבסוף אני מבקשך שתזהר לכפתר את מלבושך ימין על שמאל".

"עניתי לו", מספר ר' אברהם שכבר באותה עת היה מעט מודרני, "את שתי הבקשות הראשונות של הרבי, אני מבין ואף מבטיח בעזרת ה' יתברך לקיים, אולם הבקשה של כפתור ימין על שמאל, איני מבין מה החשיבות בה, וגם לא אוכל להבטיח למעלתו על כן". ענה לו הרבי מאמשינוב במתק לשונו, "אברהם זכר, ידוע תדע כי הכל מתחיל מכפתור". (אור פני יצחק)

ועשית משבצות זהב (כה יג)

בעת שערך הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זיע"א את שלחנו בשבת קדש פרשת תצוה, שלח לאחד מבאי בית מדרשו צנצנת יין כשהוא אומר, "כתיב בזה הסדרה, 'ועשית משבצות זהב', שיהיה לך ארגזים מלאים זהב". לא עברו ימים ספורים עד שזכה הלה בפרס הגדול בלוטו, והתעשר עשר רב. (דור ישרים)

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחטון המשפט על לבו בבואו אל הקדש לזכרון לפני ה' תמיד (כה כט)

לפני הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זיע"א הגיע אחד מחסידיו ופרץ בבכי תמרורים, "רבי, הושיענו, לומד אני ושוכח, לומד ושוכח, תורת אינה משתמרת בקרבי, יתן נא לי הרבי סגלה מועילה, שלא יהא לשר של שכחה שליטה עלי".

נענה לו הרבי ואמר, "כתוב בפרשת תצוה, 'לזכרון לפני ה' תמיד', ולפני כן בתחלת הפרשה נאמר (לעיל כו ט), 'ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד'.

אם תקפיד להעלות בביתך נר תמיד' וללמד לאורו, אין לך סגלה בדוקה ומנסה נגד השכחה גדולה מזו, וכן פרש רש"י 'להעלות נר תמיד', 'כל לילה ולילה קרוי תמיד', כי לא נברא הנר אלא ללמוד התורה. (תורת הפרטה)

והיה פי ראשו בתוכו ספה יהיה לפני סביב מעטה אהג כפי תחא יהיה לו לא יקבע (כה לב)

בבעל הטורים, לפי שהמעיל מכפר על לשון הרע (שכיני טו), שאם חטא בלשון הרע יעשה 'ספה לפיו', שימנע מלשון הרע, ויעשה תשובה.

כבר מימי נעוריו, היה הרה"ק רבי שלמה ליב מלענטשנא זיע"א, מקפיד ונשמר מאד מלשמע דברי לשון הרע ורכילות ושאר דבורים אסורים. הוא היה גר בבית עם חוט, ומעולם לא היה מגיע לנום בביתו לפני שהחוט יעלה על יצועו, כדי שלא יכשל לשמע ממנו חלילה דבורים אשר לא כדת.

לילה אחד לא יכל רבי שלמה לייב לשבת וללמד בבית המדרש כהרגלו

מדי לילה עד שעה מאחרת, והיה עליו לשוב אל ביתו בשעה מקדמת יותר, אבל כאשר התקרב רבי שלמה לייב אל הבית, הוא נוכח שהחוט עדין יושב עם נערו עסוק בתפירתו, כשהם כהרגלם מדרגים דבורים אסורים.

חטט רבי שלמה לייב פן ישמעו אֶזְנוֹי דברים לא טובים, ולא רצה להכנס אל הבית, בלית בררה נשאר בחוץ בקר העז במסירות נפש, כשהוא מתהלך אנה ואנה במשך כמה שעות עד כלות כחותיו, העקר שלא להכנס לבית ולשמע דבורים לא טובים, אחר זמן ממשיך אפסו כחותיו בקר העז, והוא נפל ארצה באפיסת כחות.

כמעט שיצאה נשמתו, אף אז נעשה עבורו נס והנר של החוט כבה לפתע, כך שהוא הכרח להפסיק מתפירתו ומפטפטיו האסורים ולעלות על יצועו, אז יכל רבי שלמה להכנס לבית בשארית כחותיו, ולצעד עד למטתו.

לימים העיד על עצמו שמאז אותה מסירות נפש שהיתה לו בלילה ההוא, הוא זכה להגיע לבחינת 'אֶזְנוֹי פריית לי' (תהלים מו), הוא קבל את חוש השמיעה הרוחני, עד כדי שהוא יכל לשמע גם מרחוק את האנשים מתלחשים. (רמתיים צופים)

תבה מיוחדת חבב רבי שאול ארנפלד זצ"ל את תלמידיו אשר בשיבתו בסיקס, הוא אהב אותם כאישון עינו, וכאשר ידבק האזור אל מתני איש, פן צמדם באהבתם אליו, עם כל זאת מוראו עליהם, ופחדו מהדר גאונו.

היא שעמדה לו כי היתה ישיבתו נאה, כלה יפה בתפארת עזה, וקנאת סופרים היה במדה מלאה בין התלמידים, לילה פיוס יאירו להם להגות באמרי שפר, בראותם דרכי ותהלוכי רבם הגאון בהתמדת למוד תורה הקדושה כשלהבת הקשורה בגחלתה.

עד כמה הקפיד על כבוד התלמידים תעיד העובדא דלהלן, באחד מימי חנכה התעקבו הבחורים מלבוא לפניו בשעה הקבועה, משתמה רבי שאול על העכוב, הגיב השוחט ובודק שנכח במקום ואמר, "מן הסתם משחקים הבחורים בקלפים". מיד גרעת רבי שאול על שהוציא לעז על הבחורים, ולמשך תקופה לא רצה לאכל משחיתתו. (בבעת טאול)

פרשת תצוה

זהב טהור

שני סוחרים גרו באחת מערי מרוקו, אחד יהודי ואחד ערבי, שהידידות ביניהם הייתה להפליא. הם אמנם לא היו שותפים במסחרם, אולם הקשר בין שניהם היה איתן במיוחד. אהבה רבה הייתה ביניהם, ובכל לב ובכל נפש היו עוזרים זה לזה. הערבי היה עשיר מופלג ביותר ואילו היהודי היה סוחר ממוצע, אך עדיין שיתוף הפעולה בין הסוחרים היה בכל לב ובכל נפש. העשיר הערבי שעסקאותיו חבקו עולם ומלואו היה נוהג להתיעץ רבות עם היהודי השגון והפיקח שהיטיב להביא לו עצות טובות ומהוגנות. לפני כל עיסקה גדולה של יבוא או ייצוא היה הערבי יושב עם ידידו היהודי, שוטח בפניו את התוכניות העסקיות המורכבות, והיהודי היה מביט בהם בעניין רב. מזהה חולשות ומגלה פגמים, מחדד יכולות ומגביר סיכויים. סכומי כסף ענקיים הרוויח הערבי מעצותיו הטובות של היהודי. הערבי גמל ליהודי מעת לעת במתנות יקרות על כל עצותיו הטובות. כך בכל פעם שהיה הערבי שב ממקומות שונים על פי הגלובוס מהם היה מביא את סחורתיו, היה הערבי מביא ליהודי דורונות ותשורות יקרות ערך: חפצים נדירים ומשכיות חמדה אותם היה מוצא בארצות הרחוקות.

מלבד כל זאת, ובעיקר, היה הערבי גומל ליהודי במתן הלוואות גדולות ללא כל ריבית או תנאים אחרים לפרעון בזמן קצוב. את ההלוואות היה הערבי נותן ליהודי בנפש חפצה וברצון רב, כשהשמעות היא כפולה ומשולשת: הערבי סירב בכל תוקף לקבל שטרי חוב מאת היהודי או להציב עדים על ההלוואה. בכנות רבה היה אומר כי הוא סומך על היהודי בעיניים עצומות וכי הוא בטוח ומשוכנע שהיהודי יתנהג עימו בישירות ולא יגנוב ממנו אפילו פרוטה אחת.

מאותה סיבה ממש גם לא תבע הערבי שהיהודי יציב 'ערב קבלן' על ההלוואה. בעוד שדבר מקובל הוא ביותר שנותני ההלוואות מבקשים להבטיח את עצמם למקרים בהם הלווה לא יוכל לפרוע את ההלוואה ולהשיג משלם חילופי, הרי שהערבי הודיע ליהודי כי ההלוואה ניתנת ללא כל תנאי או ערב.

עוד הגדיל הערבי והודיע ליהודי כי אין הוא מציב תאריך פרעון להלוואות. מבקש הוא מהיהודי שישלם את החוב ככל אשר תשיג ידו ובזמן שימצא לנכון. למעשה הערבי פתח קו אשראי ליהודי שנתן לו את האפשרות לנהל את עסקיו ברוגע ובמנוחת הנפש. את הסחורות

היה היהודי קונה בכסף שלווה מהערבי, ורק לאחר שסיים למכור את הסחורות היה היהודי משלם את סכום ההלוואה, וחוזר חלילה.

מערכת ההלוואות הפכה לשגרה. כל פעם שיהודי היה זקוק להלוואה הוא ניגש אל הערבי, והערבי היה מעמיד לרשותו את הסכום הגדול ללא כל פקפוק או הרהור. ברבות הימים אירע שהיהודי היה שקוע במסחרו עד צוואר והוא לא מיהר להחזיר את ההלוואות שלקח פעם אחר פעם, עד שהצטברו ועלו לסכום ענק: עשרים אלף דינרי זהב.

בידוק באותה תקופה נזקק הערבי לפתע לסכום כסף גדול שבדיק לא היה ברשותו. הוא אמר לעצמו: אכן אין אני רוצה לבקש מהיהודי, ידידי הטוב, שיפרע לי תיכף את כל ההלוואה, אולם אנסה לראות שמא יש בידו אפילו חלק מסכום ההלוואה שגם יכול לסייע בידי. אם יהיה בידו - מה טוב. ואם לאו - לא אלחצהו כלל.

הערבי ניגש אל היהודי וביקש ממנו באדיבות רבה: הנה הזדמנה לי הצעה עסקית גדולה מאוד אך אין בידי די כסף מזומן בכדי להשלימה. אין אני מבקש ללחוץ עליך, אולם אם תוכל להשיב לי ולו חלק מעשרים אלף הדינרים שהלווית לי - יהא הדבר לתועלת עצומה עבורי.

אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות: באותם רגעים הסית יצר הרע את היהודי וביקש ללמדו שקר ומרמה. היהודי הרהר לעצמו: מצד אחד מדובר כאן בסכום ענק, ומצד שני הרי אין לערבי לא שטרות ולא עדים. מדוע שלא אכחיש את כל ההלוואה ואהפוך בבת אחת לעשיר מופלג? יצרו של היהודי התגבר עליו ובמהירות רבה הוא החל למצוא לעצמו התרים מדומים, כגון שמותר לעשות כך כשמדובר באדם שאינו יהודי. כיצא בזה חשב היהודי שהרי ההלוואה ניתנה ללא תאריך פרעון, ומה יעכב בידי מלחשוב שההלוואה תשולם עם ביאת משיח צדקנו.

מחשבות רעות אלו עברו במהירות בראשו של היהודי והוא עצמו כמעט שלא האמין למשמע אזניו ולדברים היוצאים מפיו: יקירי וחביבי, האם אינך חש בטוב עד שהתחלת להזות הזיות ולהגות דברים אשר לא היו ולא נבראו?! הרי איני חייב לך מאומה, ומדוע תבקש ממני לשלם כספים שמעולם לא קבלתי ממך? עצתי לך שתפנה למנוחה קצרה או שתיקח מלוגמא של צמחי מרפא, ותפסיק לדמיין כאילו אני חייב לך כספים.

הערבי ההמום מתשובתו של היהודי לא

ידע את נפשו. תחילה הוא חשב שאכן היהודי אינו זוכר והוא ביקש להזכיר לו גופם של דברים איך היו: זכור נא כי ביום פלוני באת אל בית מסחרי וביקשת כי אלווה לך סכום זה וזה, וביום אלמוני פגשת אותי בביתי ונתתי לך סכום זה וזה, וכך בעוד פעמים רבות. תמיד נתתי לך את הכסף בלי אומר ודברים, בלי ריבית ובלי תנאים. האמנתי לך וליושרך, לא ביקשתי ממך חתימה על שטר ואף לא העמדתי עליך עדים. אנא, השב לי את כספי.

אלא שהיהודי עמד על שלו: לא היה ולא נברא, לא דובים ולא יער, הלוואות כאלה מעולם לא אירעו, ואפילו משל לא היו. לא לקחתי ממך מאומה ואיני חייב לך אפילו פרוטה שחוקה. ככל שהערבי עמד והתחנן על נפשו בניסיונו לשדל את היהודי בדברי פיוס ותחנונים לבל יעשה שקר בנפשו, היהודי באחת: לא היה ולא נברא.

מתוך שמכיר היה הערבי את ההלוך ילך אצל היהודים, הוא מיהר ללכת אל בית הדין ותבע את הסוחר היהודי לדין תורה. היהודי מיהר להגיע אל בית הדין בידועו כי אין דרך להכחיש את דבריו. הערבי סיפר בהרחבה את סיפור ידידותו עם היהודי ואת סכומי הכסף הענקיים שהלווה לו שעלו בסך הכל לעשרים אלף דינרי זהב, והנה היהודי מתכחש ומסרב להחזיר לו.

הדיינים שאלו את הערבי את השאלות המתבקשות: האם יש לך שטרות חוב? האם יש לך עדים? לצערו הרב של הערבי הוא נאלץ לנענע את ראשו בשלילה ולהודות כי אין לו כל ראייה או אסמכתא לטענתו זו. הדיינים האזינו היטב לדין ולדברים שהתנהל בין הצדדים והכריעו כי על היהודי להישבע כי אין הוא חייב כלום לערבי, ובכך הוא ייפטר מלשלם.

סירב הערבי לפתרון זה משתי סיבות: הערבי ידע שפחו עליו יצרו של היהודי והוא יישבע בשם השם לשווא ולשקר, ולכן לא רצה שעוון שבועת השקר של היהודי יהיה מונח, ולו באופן חלקי, על אחריותו. הוא גם לא ראה כל תועלת בשבועה כשבסופו של דבר אין לו כלום מכך. הדיינים נענו איפוא ואמרו לו: אם אינך רוצה בשבועת היהודי - הרי שאינך יכול לתבוע ממנו מאומה.

יצא הערבי מבית הדין בפחי נפש והיה מהלך שחוח ועצוב. חלפו כמה ימים ואחד ממכריו של הערבי ששמע על הסיפור ניגש אליו ואמר לו: האם לא שמעת על החכם היהודי הנודע רבי אליעזר די אבילה? עצתי

לך יושב על הספה כשעליך לשבת סמוך אל הערבי על הרצפה. לאחר שהערבי הרצה את דבריו, שאלו הרב: האם יש לך מסמך כלשהו המאשר את דבריך? מיד הוציא הערבי את התצהיר שמסר לו הרב ביום האתמול, ורבי אליעזר די אבילה החל להקריאו בקול: "לפנינו הודה פלוני בן פלוני שהערבי הלוח לו עשרים אלף דינרי זהב, והוא לא פרעם" כשעל החתום היו שלשת סופרי העיר.

מיד הוציא רבי אליעזר די אבילה את פסק הדין הנחרץ: היהודי חייב להשיב את כל הכסף לידי הערבי! היהודי הבין כי לא יוכל להכחיש את התצהיר הברור והחל להתחנן על נפשו כי יפרסו לו את החוב לתשלומים במשך כמה חדשים, אולם רבי אליעזר די אבילה לא הסכים לשמוע על כך: מחוייב אתה לשלם את הכל תיכף ומיד! לך עתה אל ביתך והבא את כל הכסף.

כמובן שהיהודי נאלץ לעשות כפסק הדין. הוא מיהר והביא את כל הכסף ונתנו ביד הערבי. הערבי מצידו הודה לרב, ותוך כדי דיבורו שלף עשרת אלפי דינרי זהב והושיט כשכר טירחה לידי הרב, אלא שרבי אליעזר די אבילה סירב לקבל מידי הערבי אפילו פרוטה אחת. הוא נעמד על מקומו ואמר ברגש: חלילה לי מלקחת ממך מאומה! זהו תפקידי ועלי להוציא לאור משפט צדק.

הערבי שלא ידע את נפשו מרוב שמחה יצא לרחוב העיר כשהוא צועק ומכריז בקולי קולות ברחובות העיר: להתוודע ולהגלות כי אין מלך ואין שופט מלבד החכם היהודי רבי אליעזר די אבילה. צעקות אלו הגיעו אל אזני מלך מרוקו שהזמין את הערבי העשיר אליו וגער בו על חוצפתו להכריז כי אין מלך שופט.

סיפר הערבי למלך מרוקו את כל אשר קרהו, אם כי הוא עצמו לא ידע להסביר כיצד אכן הצליח החכם היהודי להשיג את התצהיר אותו נתן לו. הזמין אליו מלך מרוקו את רבי אליעזר די אבילה, ולאחר ששמע מפיו את הסיפור כולו, נשא חן וחסד בעיניו ויתן לו מתנות לרוב.

על הפסוק (שמות כח לו): **'עֲשִׂיתָ צִיץ זָהָב טְהוֹר'** פירש הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א: 'ציץ' הוא מלשון (שיר השירים ב ט): **'מְשָׁגִית מִן הַחֲלֹנוֹת מְצִיץ מִן הַתְּרִיפִים'**, ציץ הוא מלשון הבטה והסתכלות מדוקדקת, ובא הכתוב להודיענו בדרך רמז שעל האדם להציץ ולבחון את רכושו שהוא 'זהב טהור', ללא כל חשש גזל, שהרי ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס.

החדרים הסמוכים כשהם שומרים על שקט מוחלט. עליהם, אמר הרב, להאזין היטב לכל אשר ידבר הרב עם הסוחר שתיכף ייכנס לכאן ולרשום מילה במילה ככל אשר הוא אומר.

בשעה היעודה של חצות היום הגיע הסוחר היהודי לביתו של רבי אליעזר די אבילה. הרב כיבדו בכבוד גדול. ציווה להגיש לפניו קערה עם פירות ועוגיות, ואף למזוג לו כוס קפה. נחה דעתו של היהודי בראותו כי הרב מאיר לו פנים והיה משיב לרב בניחותא על שלל השאלות ששאלו.

אחרי ששוחחו על ענייני יהדות מרוקו ועל שאר הדברים המתרגשים ובאים לעולם, אמר הרב כאילו בעקיפין: הנה שמעתי שהצלחת לקחת מערבי אחד סכום ענק של ארבעים אלף דינרים. אין ספק שעשית מעשה יפה וראוי.

היהודי התרגש מאוד לשמוע שמעשה הנבלה שלו הוא מעשה יפה ונכון, שאל את הרב: ילמדנו רבינו האם בשל מה שעשיתי יש לי חלק בעולם הבא? נענה רבי אליעזר די אבילה ואמר: בוודאי ובוודאי, אשריך ואשרי חלקך. נאנח היהודי ואמר: אם כך, חבל מאוד שכל מה שלקחתי היה רק סכום של עשרים אלף דינרי זהב ולא יותר, אילו הייתי חכם יותר הייתי לוקח ממנו סכום גדול יותר, והרי הם מהדברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא...

לקראת סיום השיחה אמר הרב ליהודי כי חובה עליו לחלק סכום כסף נאה לעניים. היהודי, עדיין נרגש מהדברים ששמע, הוציא את ארנקו ושלשל לידי הרב סכום גדול לצרכי צדקה.

כשהיהודי יצא מביתו של רבי אליעזר די אבילה, פנה רבי אליעזר די אבילה אל שלשת הסופרים וביקש מהם לכתוב תצהיר ברור שבפניהם הודה היהודי כי הוא חייב לערבי סכום של עשרים אלף דינרי זהב. הסופרים הכינו את התצהיר, וכשהערבי הגיע אל ביתו של רבי אליעזר די אבילה, נתן לו הרב את התצהיר והורה לו לפנות מיד אל בית הדין שבעיר ולתבוע את היהודי.

בזחיחות דעת הגיע היהודי לבית הדין, שכן ראה הוא עד כמה הרב מכבד אותו ועד כמה הרב שמח ושבע רצון על מעלליו לערבי זה. באותם הימים היה מקובל ששני בעלי הדין המופיעים לפני הבית דין יושבים על הרצפה ואילו הדיינים יושבים כסאות למשפט. הערבי הכיר את מקומו והתיישב על הרצפה, אולם היהודי התיישב להנאתו על ספה שניצבה בפינת החדר.

כראות רבי אליעזר די אבילה, אב בית הדין, את היהודי מסב בנחת על הספה, גער בו מאוד: הרי אתה נתבעת למשפט כאן, מה

לך: לך אליו, ספר לו ככל אשר אירע והוא בפיקחותו העצומה בוודאי יוכל לסייע לך.

הגאון רבי אליעזר די אבילה, אחיינו של רבינו האור החיים הקדוש, היה דיין וראש ישיבה בעיר רבאט שבמרוקו. כינויו היה 'רב אדא' על שמו של האמורא המפורסם, כראשי התיבות של שמו. רבי אליעזר חיבר ספרים רבים, בהם 'מגן גיבורים', אשר בערך ספר זה כתב רבינו החיד"א בספרו 'שם הגדולים' את הדברים הבאים: "ומפי מגידי אמת שמעתי מהפלגת עינונו בעומק וחורפא וקלות הפלא ופלא... וכבר העידו עליו רבני המערב בהסכמותיהם מעידין מן המכירין, ויש לו ספרים הרבה, ומתלמידיו שמעתי מגודל שקידתו לא נתן שינה לעיניו כמעט ונח נפשיה בן מ"ז שנה".

לידתו של רבי אליעזר די אבילה לפני יותר משלש מאות שנה הייתה בקדושה ובטהרה. חכמי מרוקו היו מסיחין בהתרגשות רבה עובדה נפלאה על ירידת נשמתו לעולם הזה: באחד הלילות של שנת תע"ד יושב היה הגאון רבי שמואל די אבילה ושוקד על תלמודו כדרכו בקודש, ולפתע נשמעה נקישה חרישית על דלת ביתם.

רבי שמואל מיהר לפתוח את הדלת ונדהם לראות מולו זקן מאיר פנים שדמותו כדמות מלאך צבאות. פניו של הזקן האירו באור יקרות, והוא לחש לרבי שמואל: דע לך כי אנכי התנא רבי אליעזר בן הורקנוס, בקרוב יולד בנך אשר עתיד להאיר את העולם כולו באור תורתו, ולפיכך אבקשך שתקרא את שם בנך על שמי ובכך תשכון בו ניצוץ נשמת. שמר רבי שמואל די אבילה את הדברים, וכשראה שבשעת לידתו נתמלא כל הבית כולו אורה, הבין שהחזיון התקיים ויקיים את דברי הזקן לקרוא לבנו "אליעזר" על שמו.

לא איחר הערבי מלעשות כעצת ידידו. הגיע אל ביתו של החכם היהודי, רבי אליעזר די אבילה, ויספר לו את כל אשר קרהו. הרב האזין לו בקשב רב ומשראה כי ניכרים דברי אמת הודיע לו שיחזור אליו בעוד שלשה ימים.

תיכף ומיד שלח רבי אליעזר די אבילה את שמש בית הדין להזמין אליו את הסוחר היהודי ליום המחרת, בחצות היום בדיוק. בד בבד הזמין אליו רבי אליעזר די אבילה, בחשאי גמורה, שלשה סופרים מומחים ויבקש מהם להגיע אל ביתו כמחצית השעה לפני הזמן בו הזמין אליו את הסוחר.

כשהגיעו הסופרים אל ביתו של רבי אליעזר די אבילה, הורה להם הרב שישבו באחד

מילין יקירין ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה רא חדה רא

חדה רא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

גשמיות האדם מעוורת את עיניו מלראות בטוב ה'

וכן להיפך ובדרך מידה טובה המרובה נותן רבי אלימלך דרך לבוא אל הקדושה ולהשתחרר מחבלי עבותות חבלי הבלי העולם, וכך כותב שם: והוכיח אותם, שישמו לב לגודל הניסים והנפלאות שעשה עמהם השם יתברך בכל עת, ועל ידי זה יזדככו ויתקדשו בקדושה רבה, וקל להבין. ע"כ לשון קדשו. כלומר מצד אחד גשמיות העולם מסמא עיניים מלראות באותות ובמופתים, אך מצד שני ובמידה טובה המרובה, כאשר האדם מתבונן בגדלות ה' בניסיו ונפלאותיו, הרי שהוא מזדכך ומתקדש בקדושה רבה.

הרואה נפלאות ה' מתפעל מחדש בכל פעם אפילו מי שכבר ראה אותם

וכח גדול יש בנפלאות ה' שאדם רואה הניסים והנפלאות שעושה ה' עמו מתפעל הוא מחדש בכל פעם אף שראה רבים כאלה, כדרך שאמר הוא עצמו בפרשת וארא (ד"ה כי) לפרש את שאמר הקב"ה למשה (לעיל ז ט) 'כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת', שהאדם המלומד בניסים שעושה לו ה' יתברך בכל עת, אזי הוא תמיד חידוש ונפלא בעיניו, הגם שרואה שה' יתברך עושה לו תמיד ניסים, אף על פי כן הוא מפליא הדבר לחידוש גדול. אבל העושה דבר חידוש פעם אחת על ידי כישוף וכדומה, בפעם השניה לא יהיה חידוש בעיניו שהרי עשה זאת בעצמו פעם אחת ויודע שהוא כזב. וזהו שאמר השם יתברך ברוך הוא 'כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת', פירוש, שתעשו מופת כזה שגם לכם יהיה למופת ולחידוש, זה יהיה ודאי דבר ה'.

ואף אנו נשוב בזה לענין הראשון, שכפי שהאדם רואה ומתבונן בנפלאות ה' הנעשים עמו בכל רגע, פועל בנפשו התעוררות שאם ישכיל יבוא ממנה לקדושה, וכלשונו של הנועם אלימלך: 'ועל ידי זה יזככו ויתקדשו בקדושה רבה', שבנפלאות ה' יש כח מיוחד שעל ידם יתפעל האדם ויעשו רושם בנפשו.

'ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם, ההולך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנותכם באש לילה לראותכם בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם'. וזה לשון קדשו: כשאדם הולך בגשמיות וענייני עולם הזה יום יום, על ידי זה הוא נתגשם כל כך, שאפילו הניסים והנפלאות הנגלים והנראים בחוש הראות אינו מאמין. וזהו שהוכיח אותם [משה רבינו] אף שקלקלתם ואמרתם 'אחינו המסו' כו' (שם פסוק כח), היה לכם להאמין על ידי הניסים שראיתם בחוש - העמוד אש וענן ההולך לפניכם. 'ובדבר הזה אינכם מאמינים', רצה לומר, ואתם אפילו הניסים הנגלים, דהיינו עמוד אש וענן שאתם רואים, אינכם מאמינים, מחמת שאתם מגושמים כל כך.

ענייני עולם הזה מעוורת את עיני האדם, וככל שאדם הולך בגשמיות יום ועוד יום כך מתגשם ואינו רואה הנהגת ה' בעולם, וכשרואה דבר שאינו מובן בעיניו שואל ומתמיה דברים של כפירה, במקום להבין כי עיניו מטעים בו והקושיא היא עליו עצמו, מדוע התרחק כל כך. ועד כדי כך יכול להידרדר אם אינו עוצר בעצמו וממשיך ללכת אחרי הבלי העולם, שאפילו פליאות תמים דעים, ניסים ונפלאות הנראים ונגלים לעיני כל כשידוד מערכות, הרי הוא כעיוור ואינו רואם.

וכה דיבר בקדשו רבינו רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה בנועם אלימלך (דברים ד"ה ותקרבו) בביאור הפסוקים (שם א לב-לג)

מילה רא דפליאה

אכילת הכהנים רוממה וקידשה את בני ישראל

וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם (כט לג). זהירות גדולה נדרשת שלא להימשך אחר הנאות העולם הזה, ולא רק מן האיסור צריך לפרוש אלא גם מדברי הרשות, כמו שנרמז בדברי המשנה (אבות פ"ב מ"ג) 'הווי זהירין ברשות שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן, נראין כאוהבין בשעת הנאתן ואין עומדין לו לאדם בשעת דחקו'. ו'ברשות' אלו דברי הרשות שיש להיזהר מלהימשך אחריהם אף שאין בהם איסור, וצריך לאדם להתקדש במותר לו, כי כל הנאות העולם קרובות אל האדם בשעת הנאתו, אבל בשעת דחקו עתיד ליתן על כך דין וחשבון, ואין אותן הנאות יכולות לסייע בידו.

קידוש החומריות בזכות אכילת הקרבנות

לשם כך אמרה תורה 'ואכלו אותם אשר כופר בהם' ונתנה מצות אכילת קדשים, שיהיו הקרבנות נאכלים בקדושה לשם שמים, ועל ידי זה מתעלים גם שאר האכילות למדרגה רוחנית, כמו שנרמז בלשון חז"ל (יבמות צ). כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, שאכילת הכהנים רוממה וקידשה את בני ישראל, שזכרו גם הם לקדש את אכילתם הגשמית, וזהו שנרמז בלשון הגמרא (שבת לא). 'חכמת' זה סדר קדשים, כי אכילת הקדשים מסייעת לאדם להגביר את החכמה והדעת על החומריות ולקדש את אכילתו הגשמית.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שמירת הדיבור - יסוד קדושת הנפש

באמצע ואינו מניח לקרב אותם. וזה אמרו 'הסירותי את כפי' - ג' אותיות הללו מבין שניהם, אז הצרה אל אחותה ניגשת 'וראית את אחורי ופני לא יראו' ודברי פי חכם חן ושפתיים ישק.

ממשיך החוות יאיר: ואולם יש לכוון בזה פירוש הפסוקים בשני מקומות 'ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת. והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע', דהנה כבר כתבנו לעיל משום זוהר חדש (שיה"ש א:): דעון זה הוא בא מפגם הלשון שחטא בלשון הרע זה וזה גורם פגם ברית המעור. וגם כבר מבואר שבשביל זה בנים מתים כשהן קטנים.

וידוע דהמעיל היה מכפר על לשון הרע, וזהו שכתוב 'ועשית את המעיל' על לשון הרע שהיה כליל תכלת שינצל גם מפגם ברית קודש הנקרא כליל ועטרה כידוע ליודעי חן, שיהיה לתכלית גם כן לעוון הנתלה בכליל, ומזהיר הפסוק 'והיה פי ראשו בתוכו' שתראה לשמור ברית הלשון שבראשו שהוא ברית הלשון שלא יחטא בפיו, שפה יהיה לפיו וכו'.

ותהא משמר את פיך מלשון הרע ומניבול פה כמאמרם במסכת שבת דף ל"ג (ע"א) בעוון ניבול פה צרות רבות באות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין, ובזה תעשה הרחק לחמש התיבות שלאחריו כנאמר, והיינו שתפסיק בתיבת 'כפי' שיהיה גם פיך קדוש לדבר רק בדברי תורה ותפילה, כמדרשם על פסוק (ירמיה טו יט) 'אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה', שאני גוזר גזירה והצדיק מבטלה. וסיים אם כה תעשה, 'תחרא יהיה לו לא יקרע' - שלא תצטרך לקרוע קריעה ר"ל, שלא יהיו בנים מתים כשהם קטנים, כדאיתא בירושלמי (תענית פ"ב ה"א) 'קרעו לבבכם ואל בגדיכם' (יואל ב ג), קרעו לבבכם לפני בתשובה עד שלא תצטרכו לקרוע בגדיכם על בניכם.

שכלו והכל בהשכל וחכמה ידבר דברי אמת וצדק וכל היום רק מישרים דובר ובפרט בדברי תורתנו הקדושה, אז בודאי ינצל בלילה ו'בל יפקד רע' (משלי יט כג) חס ושלום כלל.

כשעושה גדר לפיו ושוקל דבריו קודם אמירתם לא יכשל במקרה לילה

והן הם הדברים שמרמזת לנו תורתנו הקדושה כאן, 'ועשית את מעיל האפ"ד', 'אפ"ד' עולה כמספר פ"ה'. והיינו לעשות מעיל ומלבוש אל הפה. וזהו 'והיה פי ראשו בתוכו', רוצה לומר, שיהיה להאדם פה קדוש מדבר בהשכל וחכמה שבראשו. וזהו 'ראשו בתוכו', רוצה לומר, להשים ראשו ושכלו לשקול את כל דבריו שיהיו דבריו במישור וצדק. וזהו גם כן 'שפה יהיה לפיו סביב' שישמור את כל דיבוריו לעשות להם גדר ושפה.

ל'פיו סביב מעשה אורג - ראשי תיבות אותיות ס"מ, ת'חרא י'היה ל'ו לא יקרע - ראשי תיבות אותיות 'לילית' למפרע, והיינו כי על ידי שעושה שפה לפיו ושומר פיו ולשונו מלדבר רע ושום בחינת דיבור רע, אז על ידי זה ודאי ינצל מס"מ ונוקבא. ואז 'לא יקרע', רוצה לומר לא יקרה רע חס ושלום.

קדושת הפה חוצצת בין אותיות הס"מ ומסלקת המוות

דברים אלו נמצאים מפורש כתוב בדברי הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי ע"ה וכפי שמביאו בחוות יאיר (חדש אור שני ד"ה ושמעת) לפרש הפסוק שבפרשת כי תשא (להלן לג כג) 'הסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו', וזה לשונו: משום דבפרשת תצוה כתיב 'שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע', ד' תיבות הללו לפיו סביב מעשה אורג, ראשי תיבות שלהם אותיות של הס"ם, וחמשה אותיות הללו ת'חרא י'היה ל'ו לא יקרע הם אותיות לילית, ותיבת 'כפי' עומד

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת. והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע (כח לא-לב). ובגמרא זבחים (פח:): שנינו: מעיל מכפר על לשון הרע [ושם: מנין, אמר ר' חנינא, יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע]. לימוד גדול יש לנו ללמוד מפרשה זו כמה כוח דיבורו של יהודי גדול עד למאוד, וכל כך גדולה השפעתו שכפי ששומר פיו ודיבורו, כך משמר כל גופו מכל חטא ועוון.

כך כתב הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא ע"ה, ויש לנו להתבונן הרבה בדבריו, באשר הוא אשר הוריש לו רבו רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה את כח הדיבור, ועל כן, מלבד שכל דבריו ברוח הקודש נאמרו, מעלה נוספת יש בדבריו אלו, שכן מי לנו היודע גודל כח הדיבור יותר ממנו, שקיבל זאת בירושה מרבם של כל האדמור"ם בעל הנועם אלימלך ע"ה.

בשמירת הפה נשמר מפגם הברית

אם כן זאת נעשה ונחיה נייתי ספרו ונחזה מיליו, ואלו דבריו (ד"ה ועשית): ידוע מספרים הקדושים כשהאדם שומר פיו ולשונו מלדבר דברי שקר ולשון הרע ורכילות וליצנות וכדומה, אז בזה ודאי ינצל ממקרה לילה. וחס ושלום כשאדם פוגם בברית הלשון על ידי דיבורו בלשון הרע ורכילות וליצנות ודברי שקר והבאי וכיוצא, אז על ידי זה נפגם חס ושלום ברית המעור במקרה לילה, ומכל שכן וקל וחומר בדברי נבלות הפה חס ושלום רחמנא לצלן. והכל הוא על ידי ס"מ הרשע הוא היצר הרע הוא השטן (ב"ב טז.), המסית את האדם ומדיחו מהטוב, לטמא את פיו ולשונו בדברי שקר ולשון הרע וכדומה. ונוקבא דיליה היא לילית הרשעה מטמאת את האדם בלילה במקרה רע חס ושלום.

אמנם כאשר האדם שומר פיו ולשונו ושוקל את כל דיבוריו על ידי מאזני

אמונה מ'משל' הזית

ובאופן זה ממש צריך האב ללמד לבנו לשרוד את ים הגשמיות, ע"י שידע בנפשו שעיקר היכולת לשרוד ולהינצל מטביעה היא רק כאשר ראשו יהיה למעלה, כלומר, שראשו ומוחו יהיו בדברי תורה ודביקות הבורא, ובידיעה ברורה כי כל אשר לו מאיתו יתברך, ולא יועיל לו כל רדיפותיו והשתעבודותו לדברי העולם, ואז לא יפול ראשו ורובו ויטבע חלילה.

וזה פירוש דברי המדרש שהמשיל את ישראל לזית שהם כשמן שאינו מתערב ועליון על הכל, שעם ישראל מעצם דביקות נשמתם בעליונים יכולים להחזיק ראשם מעל המים ולא להתערב בענייני הגשמיות ועסקי העולם. וחיוב זה מוטל על האב שילמד זאת לבנו, כי האמונה ממשיכה ועוברת מדור לדור וכפי שהאב מתהלך באמונתו זוכה לבניו כמותו בבחינת 'שתילי זיתים' וכפי שאמרנו לעיל.

כתית למאור - עיקר הכח והעבודה יש להניח בתורה ומצוות

עוד ניתן ללמוד מזית, שהנה דרשו רבותינו ז"ל במשנה (מנחות פו.) 'הראשון למנורה והשאר למנחות', ועוד אמרו (שם) 'כתית למאור' ולא כתית למנחות. שטיפת הזית הראשונה הייתה למאור ושאר היוצא מן הזית פסול למאור, אך כשר למנחות. מכך נלמד אף אנו בני ישראל הנמשלים כזית, שעיקר כוחנו יהיה למאור, שהם ענייני הרוחניות, כדכתיב (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור'. 'השאר למנחות', לשאר הדברים הגשמיים, שאף שנצרכים להם, אך כל מהותם וקיומם הוא לצורך הרוחניות. וכפי שאמר הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה: 'רק הישמר לך ושמור נפשך מאוד' (דברים ד ט) שנכללו כאן שני ציוויים, האחד 'הישמר לך' שהאדם נצרך לשמור עצמו, אך ציווי שני הוא 'ושמור נפשך מאוד', נפשך מדבר מענייני הנפש הרוחניים, שהם צריכים שמירה יתירה, ועל זה אומר 'ושמור נפשך מאוד'. שאף שגם הגוף צריך שמירה, אך עיקר השמירה נדרשת לרוחניות. וזה נלמד מזית, שהעיקר למאור תורה ומצוות ורק השאר למנחות.

ובפירושו של רש"י (שם נב י) נמצא מפורש בדברי דוד 'ואני כזית רענן וגו', ואלו דבריו: 'ואני הנרדף עתה בידך, אהיה 'כזית רענן' בבנים ובבני בנים בבית הקדוש ברוך הוא.

דוד דימה עצמו לזית שכל אורו בא ע"י כתישה ויסורין

בדמיון ישראל לזית אמרו חז"ל דברים נוספים, ואף אותם ניתן להעמיס בדברי דוד שהשתבח 'ואני כזית רענן'. שאמרו בגמרא (מנחות שם): ואמר רבי יוחנן, למה נמשלו ישראל לזית. לומר לך, מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה, אף ישראל אין חוזרין למוטב אלא ע"י יסורין. ואף דוד היו כל ימיו מלחמות ורדיפות ובכח אמונתו החזיק מעמד. והשאר כוחו בכל נפשות ישראל שהמלך לבו כל הקהל, ודוד מלך ישראל חי וקיים (ר"ה כה). שכוחו ניתן לכל הדורות, שיוכלו בכח האמונה להחזיק מעמד ולהאיר אורם כפי שזית ע"י כתישתו מוציא שמנו ומאיר.

ע"י האמונה עם ישראל אינם מתערבים בהבלי העולם כשמן שאינו מתערב

במדרש אמרו עוד בדמיון זית לעם ישראל: מה שמן אינו מתערב בכל משקין ותמיד נשאר למעלה, כן ישראל אינם מתערבים באומות, ותמיד עליונים הם על הכל. ואפשר לומר, שאף על כך הייתה כוונת דוד באמרו 'ואני כזית רענן', שאמרו בגמרא (קידושין כט.) 'האב חייב בבנו למולו ולפדותו וללמדו תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות. ויש אומרים, אף להשיטו במים'. ופירשו צדיקים שצריך האדם ללמד את בנו היאך לשחות במים הזידונים הלא הם הבלי עולם הזה, שאף שיתעסק בהם לקיום גופו לא יסתבך בתוך מערבולות החיים, ותמיד ידע כיצד לשחות ולהינצל שלא יטבע חלילה בתוך ים הגשמיות. והנה כלל ראשון להינצל - לשמור ולהשיג שראשו יהיה מעל המים, ואז יוכל להיחלץ מטביעה, אך אם ראשו בתוך המים תקרב טביעתו חלילה.

וְאִתָּה תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד (כז, כ). דוד המלך אומר בתהלים (נב י) 'ואני כזית רענן בבית אלקים, בטחתי בחסד אלקים עולם ועד'. בדברי דוד פירשו המפרשים שהם על פי שאמרו בגמרא (מנחות נג): למה נמשלו ישראל לזית, ככתוב (ירמיה יא, טז) 'זֵית רַעֲנָן יִפֶּה פְּרֵי תֹאֵר קָרָא ה' שִׁמְךָ', לומר לך, מה זית אין עליו נושרים לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, כך ישראל אין להם בטילה עולמית לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

ובמדרש בפרשתנו (שמו"ר לו א) ביארו זאת על הפסוק וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ, שאמרה תורה לקחת שמן זית זך כי ישראל נמשלו לזית. ולכך עלינו להתבונן במשמעות 'זית רענן' שנמשלו בישראל ונזכר בדוד המלך ע"ה.

מסבירים המפרשים, שזה מה שאמר דוד 'ואני כזית רענן' - הרי אני מחזיק באמונה שלימה בחסד ה', כפי שעץ הזית רענן בכל ימות השנה, וכך אני 'בחסד אלקים בטחתי' - חזק אני באמונתי תמיד, הן בקיץ המסמל תקופות רגועות ויפות, והן בחורף המסמל תקופות סוערות וחשוכות, בכל אלו בטחתי בחסד ה'. ולא זו בלבד אמר, אלא 'בחסד אלקים' היינו החסד הנמצא בבחינת 'אלקים' שהיא דין (זוהר וישלח קעד.), שגם כאשר היה נראה כדין, בטחתי בחסד הטמון ונסתר בתוכו.

המתהלך באמונה זוכה לבנים צדיקים

אמונה זו - היא הערובה לחינוך הבנים, כמאמר דוד המלך עצמו (תהלים קכח ג, ו) 'בניך כשתילי זיתים סביב לשולחןך, וראה בנים לבניך', שכאשר מתהלך האדם כזית רענן באמונתו, בניו הם בבחינת 'שתילי זיתים', שבהם מבורך ירא ה', כנאמר בפרק שם 'הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'', שכאשר מתהלך באמונתו מלמד את בניו דרך חיים, כיצד לקבל כל דבר הבא בעולם בתמימות ובאמונה, שכל דעביד רחמנא לטב עביד גם כשנראה להיפך, מחזיר בהם כי 'אל אדון על כל המעשים' והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ובכך חיים הם בצילו של מקום בתורה ויראת שמים.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודהגליזן בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com